

## Yeni medya ortamlarında nefret söylemi: Eşcinsellere yönelik nefret söylemi içeren videoların Youtube üzerinden incelenmesi

*The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people*

Zeynep Benan Dondurucu<sup>1</sup>

Ayşe Pınar Uluçay<sup>2</sup>

Received Date: 19 / 10 / 2015

Accepted Date: 30/11 / 2015

### Öz

Yeni medya ortamları sahip oldukları multimedya türü, eş zamanlılık, etkileşim gibi özellikleri ile bireylere geleneksel kitle iletişim araçlarının sağlayamadığı ifade özgürlüğü imkanı sağlamaktadır. Ancak yeni medya ortamlarının bireye sağladığı bu özgürlük, iletilerin kim tarafından üretildiğinin bilinmemesi ve bir yayın organının denetiminden geçmemesi ekseninde; nefret söyleminin üretimi ve paylaşılması gibi dezavantajlı bir durum ortaya çıkarmaktadır. Kullanıcı türevli içerik olarak ifade edebileceğimiz yeni medya iletileri örtük veya açık olarak nitelendirilebileceğimiz ayrımcı ve ötekileştirici ifadeleri İnternet üzerinde dolaşıma açık hale getirmektedir. Nefret söylemi kapsamında ele alabileceğimiz bu iletilere örnek olarak küfür, hakaret, alay gibi ifadeler örnek verilebilir. Bir medya paylaşım sitesi olarak Youtube; bu alanda faaliyete geçen ilk web sitesi olup her gün milyonlarca video Youtube üzerinden İnternet kullanıcısı ile buluşmaktadır. Bu bağlamda hem videolar içerisinde yer alan ötekileştirici ifadeler bağlamında nefret söylemi meşrulaştırılmakta hem de yorum ve paylaşım imkanı; nefret içeren ifadelerin paylaşım alanı genişlemektedir. Bir yeni medya ortamı olarak video paylaşım ağlarında yeni medya risk ve olanakları bir arada sunmakta olup; çalışmanın amacı bir medya paylaşım sitesi olarak Youtube üzerinde eşcinsellere yönelik hangi söylemsel pratiklerin dolaşıma girdiğini incelemektir. Bu çalışma içerisinde 2014 yılında Youtube üzerinde yer alan eşcinsellik ile ilgili videolar Van Dijk'in eleştirel söylem analizi perspektifinde irdelenmiştir. Van Dijk'in haberlerin incelenmesine yönelik olarak geliştirdiği eleştirel söylem analizinin Youtube arayüzüne uygulanması sonucunda elde edilen açık ve örtük ayrımcı ifadeler ekseninde video paylaşım ağlarında nefret söyleminin dolaşımı incelemiştir.

**Anahtar sözcükler:** Eşcinsellik, Yeni Medya, Nefret Söylemi

### Abstract

The new media environment has a few features like being multimedia, concurrency, interaction supplies freedom of speech to the individuals which the traditional media vehicles could not provide. However, this freedom which is supplied by new media environments created a disadvantaged situation which is formed by the messages that is not known by who is produced and not controlled by an editor. The user generated content in new media environments causes the circulation of hate speech in Internet according to open and implied discriminatory messages. As a part of hate speech, obscenity, indignity and teasing can be given as examples. Youtube as a media sharing web site is the first web site which is formed in this area where is loaded and watched millions of videos. In this context, the hate speech in the videos which contains discriminative statements is legitimized. The sharing and commenting possibilities is enlarging the facilitation of allocation hate speech in Youtube. As a new media vehicle Youtube supplies the risks and opportunities in Internet together. The aim of this study is examining discourse analysis practices according to hate speech for homosexual people. In this study, the videos which are about homosexuality in Youtube are analysed according to Van Dijk's critical discourse analysis method in 2014. The discourse analysis method which is improved by Van Dijk for examining traditional news is applied to Youtube. As a consequence of this application; the circulation of hate speech is analysed according to open and implied discriminative statements in video sharing sites.

**Keywords:** Homosexuality, New Media, Hate Speech

<sup>1</sup> Research Assistant, Kocaeli University, Faculty of Communication, Public Relations Department, KOCAELİ/TURKEY, [zdondurucu@yahoo.com](mailto:zdondurucu@yahoo.com)

<sup>2</sup> PHD Candidate, Kocaeli University, Faculty of Communication, Public Relations Department, KOCAELİ/TURKEY, [aysepinarulucay@hotmail.com](mailto:aysepinarulucay@hotmail.com)

## 1. Giriş

İletişim araştırmalarında medya ile ilgili ön kabuller arasında medyanın bireyleri biçimlendiren, etkileyen, belirleyen bir güç olduğu düşüncesi yer almaktadır. Kitle iletişim araçları beğenilerimiz, düşüncelerimiz, ön yargılarımız, yaşam stilimiz üzerinde belirleyici bir konumda olup; medyanın bu konumu devletin ideolojik aygıtları arasında önemli bir yeri olması ile doğrudan bağlantılıdır. Kapitalist sistem günümüzdeki tek egemen iktidar olarak karşımıza çıkmakta olup; tüm dünyaya egemen olabilmesi için öncelikle ideolojisini meşrulaştırması gerekmektedir. Kapitalist sistemin varlığını sürdürebilmesi için ayırım noktasını “biz” ve “öteki” üzerinden yapması gerekmekte olup; ötekileştirilen kesimler nefret söylemi ile karşı karşıya bırakılmaktadır. Ötekileştirilen kişi veya gruplar kamusal alan içerisinde ayrıştırmacı davranışlara mensup oldukları ırk, din veya cinsel yönelimleri sebebi ile maruz kalmaktadır.

Söylem ideolojinin yeniden üretimi ile doğrudan bağlantılıdır. Eylemler ve söylemler arasında doğrudan bir bağlantı vardır. Bireylerin eylemlerini kontrol edebilmek için söylemlerini de kontrol etmek gerekmektedir. Toplumsal kontrol, söylemlerin kontrol edilmesini ve söylemin üretilme aşamalarını kapsamaktadır. Bu bağlamda toplumsal bir iktidar alanı oluşturabilmek için söylemin de denetim altında tutulması gerekmektedir (Van Dijk, 2010, s. 13) Ötekileştirme sürecini normalleştiren söylemsel bir pratik olarak karşımıza nefret söylemi çıkmaktadır. Nefret özünde insanı bir duygu olmakla birlikte; toplumdaki bazı grup ve kesimleri aşağılayan, ön yargıları besleyen ve stereotipler yaratan söylemsel pratikler ekseninde nefret söylemi oluşmaktadır. Nefret söylemine yönelik olarak evrensel bir tanım bulunmamakla birlikte Avrupa Konseyi’nin Bakanlar Komitesi tarafından yayınlanan “nefret söylemi” konulu 97(20) sayılı Tavsiye Kararı’nda bu kavram şu şekilde tanımlanmıştır (Weber, 2009, s. 3):

“Nefret söylemi” kavramı, ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan ulusalcılık ve etnik merkezcilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifadesini bulan, dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimini kapsayacak şekilde anlaşılacaktır. Bu anlamda “nefret söylemi” muhakkak belirli bir kişiye veya gruba yönlendirilmiş yorumları kapsamaktadır.”

Geleneksel kitle iletişim araçlarında metinler profesyoneller tarafından üretilmektedir. Kurumsal bir yapıya sahip olan bu metinlerin üreticisi yayın organı olan bir kurumdur. Yayını yapan kişi veya kurumun kim olduğunun bilinmesi Türk Ceza Kanunu’nun ilgili maddelerince yayına müdahale edilmesini olanaklı kılmaktadır (Kaymak, 2010, s. 268-269) Ancak yeni medya ortamlarında nefret suçuna müdahale edebilmek ileti oluşturan kaynağın tam anlamı ile bilinemediği durumlarda zor olmaktadır. Dijital bir platform olarak da ifade edebileceğimiz “yeni medya” kavramı gündelik hayatın her boyutunda karşımıza çıkan bir olgu olup; iletişim, sağlık, eğlence, kariyer, ticaret, politika gibi insanlığın temel ilgi alanlarında varlık göstermektedir (Binark, 2007, s. 5). Yeni medya kavramının toplumsal ilişkilere sağlayabileceği katkının düzeyi yapısında “etkileşim” özelliğini bulundurması ile doğrudan ilişkilidir. Dijital medyanın sahip olduğu “etkileşim” özelliği tek yönlü bir iletişim süreci yerine çift yönlü ya da çok yönlü bir iletişim olgusunun ortaya çıkmasını sağlarken; kullanıcı iletinin içeriğine müdahale edebilecek bir güce sahip olabilmektedir (Van Dijk, 2006, s. 3-8). Ancak kullanıcının yeni medya içeriğine müdahale edebilecek güce sahip olması; nefret söyleminin denetlenmesi ve durdurulabilmesini de güçleştirmektedir. Bu

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

bağlamda bireyler internet üzerinde yeni medya bileşenleri kullanılarak ayrıştırılmakta, aşağılanmakta ve ötekileştirilmektedir. Yeni medya ortamlarında bireyler artık iletilerin pasif alıcısı konumundan içeriğin üreticisi, kullanıcısı ve paylaşıcısı konumuna geçmiştir. Bu bağlamda nefret söylemi taşıyan herhangi bir içerik sosyal medya bileşenleri olan bloglar, mikrobloglar, içerik paylaşım siteleri ve toplumsal paylaşım ağları aracılığı ile zaman ve mekan sınırı olmadan milyonlarca kişiye ulaşabilmektedir.

Tüm düşünceler dil ekseninde şekillenmekte olup; herhangi bir olay veya olgunun hem geleneksel kitle iletişim araçları hem de yeni medya ortamları ekseninde temsiliyeti söylem ekseninde anlam üretmeyi de beraberinde getirmektedir. Geleneksel medyada toplumsal cinsiyet algısının kurulması İngilizce’de “sex” olarak ifade edilen biyolojik cinsiyetten çok; İngilizce’de “gender” olarak ifade edebileceğimiz toplumsal cinsiyet ile bağlantılıdır. Medyada toplumsal cinsiyet toplumsal yaşamın normları ekseninde yansıtılmakta olup; bu kalıpların dışında kalan birey veya gruplar kitle iletişim araçlarında “sapkın”, “marjinal” gibi sıfatlarla psikolojik sorun yaşayan bireyler olarak yansıtılmaktadır. Medyada farklı cinsel yönelimler cinayet, cinnet, bunalım, fuhuş gibi şiddet içeren davranışlarla ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda “marjinal” olarak nitelenen eşcinsel bireyler toplumsallaşma sürecinin dışına çıkarılarak ötekileştirilmektedir. Geleneksel kitle iletişim araçları ekseninde dil, söylem ve hakim ideoloji ekseninde değerlendirebileceğimiz ötekileştirme pratikleri yeni medya ortamlarına açık bir biçimde nefret söylemi olarak yansımaktadır. Yeni Medya ortamlarında eşcinsel bireyler hep toplumsal cinsiyet kalıpları ekseninde ötekileştirme ve ayrımcılığa maruz kalmakta; hem de dilsel pratikler ekseninde nefret söyleminin nesnesi haline getirilmektedir.

## 2. Yeni iletişim teknolojileri bağlamında yeni medya ve sosyal medya kavramları

Yeni medya kavramını anlamlandırabilmek için “medya” olgusunun içeriğinin bilinmesi gerekmektedir. Türkçe’de “medya” olarak kullandığımız kelime İngilizce’de “media” sözcüğünün karşılığı olup; araç veya ortam olarak ifade edebileceğimiz “medium” sözcüğünün çoğuludur. Kavram genel olarak kitle iletişim araçlarını ifade etmekte olup; kitlelere ulaşabilen her türlü yazılı, basılı, görsel metin ve imgeleri bünyesinde barındırırken; dergi, kitap, gazete, radyo, televizyon, internet gibi geniş bir iletişim araçları yelpazesini de kapsamaktadır (Nalçaoğlu, 2001, s. 51-52).

1990’lı yılların ortasında gelişmeye başlayan yeni medya araçları, televizyon gibi multimedya içeriklerini yayınlayabilen geleneksel kitle iletişim araçlarından; kullanıcılarına sağladığı hareket özgürlüğü ile ayrılmaktadır. Geleneksel medyanın dijital bir formu olmanın dışında yeni medya enformasyonun kolayca yayıldığı interaktif bir ortam olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda, yeni medyanın özellikleri, dijital ve sanal olmak, etkileşim yaratmak, bağlantı içeren metinlere sahip olmak, ağ yapısı ve simülasyon oluşturabilmek olarak sıralanmaktadır. (Akar, 2011, s. 9-10). Bu bağlamda, interaktif ve çoklu içerik barındıran yapısı ile yeni medya geleneksel medyanın dijital bir formu olmanın ötesinde yeni bir iletişim platformudur.

Yeni medya teknolojileri ve Web 2.0 teknolojileri bağlamında ortaya çıkan sosyal medya ifadesi gündelik dilde kabul görmüş “sosyal” ve “medya” kelimelerinin birleşiminden meydana gelen bir ifade olup; “sosyal” sözcüğü insanların birbiri ile iletişim kurmasını ve etkileşim içerisine girmesini karşılayan bir terimdir. “Medya” kelimesi ise geleneksel olarak dergi, gazete, televizyon gibi kitle iletişim araçlarını kapsayan bir kelimedir. Kitle iletişim araçlarına ek olarak “medya” sözcüğü haberin oluşturulma ve dağıtım sürecinde etkin olan video, ses ve fotoğraf gibi

öğelerinin tamamını da bünyesinde toplamakta olup “sosyal medya” kavramının oluşmasında “medya” sözcüğünün bu özellikleri doğrudan etkilidir (Safko ve Brake, 2009, s. 3). Sosyal medya kavramı ile ilgili olarak literatürde birbirinden farklı yaklaşımlar ve tanımlamalar bulunmaktadır. Sosyal medya, kullanıcılarına enformasyon, düşünce, ilgi ve bilgi paylaşım imkanı tanıyarak karşılıklı etkileşim yaratan çevrimiçi araçlar ve web siteleri için ortak kullanılan bir terimdir (Sayımer, 2008, s. 123). Sosyal medya paylaşımının en yüksek derece gerçekleştiği, çevrimiçi medyanın yeni bir türü olarak nitelendirilebilir (Mayfield, 2008, s. 5).

Sosyal medya kavramı çevrimiçi ağlar ve paylaşım olgusu üzerinden tanımlanırken terim beş temel özellik üzerinden değerlendirilebilmektedir (Mayfield, 2008, s. 5):

- Katılım: Sosyal medya herkesi katkı sağlama ve geri bildirim konusunda cesaretlendirerek medya ve izleyici arasındaki çizgiyi bulanıklaştırmaktadır.
- Açıklık: Sosyal medya ağlarının büyük bir çoğunluğu katılım ve geri bildirim için açık bir konumdadır.
- Diyalog: Geleneksel medya içeriğinin izleyiciye iletiildiği veya dağıtıldığı bir yayıncılık biçimi olarak karşımıza çıkarken, sosyal medyada iletişim alıcısı da sürece dahil ederek çift yönlü bir biçimde gerçekleşmektedir.
- Topluluk: Sosyal medya, toplulukların etkili ve hızlı bir biçimde iletişim kurmasına olanak tanırken; ortak ilgi alanlarını paylaşan bireyleri sanal ortamda bir araya getirmektedir.
- Bağlantılılık: Sosyal medya sitelerinin büyük bir çoğunluğu bağlantılı olma temel özelliği ile başka sitelere, kaynaklara ve insanlara erişim sağlayabilmektedir.

### 2.1. Sosyal medya bileşenleri

Her geçen gün yaygınlık kazanan, medya faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelen ve uygulama alanlarını giderek genişleten sosyal medya araçları bloglar, mikrobloglar, wikiler, forumlar, sosyal ağlar, medya paylaşım siteleri, sosyal paylaşım/sosyal imleme siteleri ve sanal dünyalar olmak üzere sınıflandırılabilir (Akar, 2011, s. 43 ve Mayfield, 2008, s. 6):

- Bloglar: Blog terimi Web” ve “log” kelimelerinin birleşiminde meydana gelen “weblog” ifadesinin bir kısaltması olup; Web 2.0 kategorisinin en hızlı gelişen ve bilinen uygulamaları arasında yer almaktadır. Bloglar genel olarak taşınabilir cihazlar üzerinde audio veya video dosyalarının yüklenebildiği podcast uygulamaları ile desteklenmektedir. Bu biçimde dizayn edilen bloglara örnek olarak <http://www.gizmodo.com>, <http://www.boingboing.net>, <http://www.huffingtonpost.com> verilebilir (Constantinides & Fountain, 2008, s. 233). Blog kelimesi İngilizce kökenli bir ifadenin kısaltması olup; Türkçe’de kelimeye yönelik “açık günlük”, “ağ günlüğü” ve “e-günlük” gibi bazı isimler önerilmiş bulunmakla birlikte blog sözcüğünün dilimizde kabul görmüş yaygın bir karşılığı yoktur. Kullanıcıların herhangi bir teknik bilgiye ihtiyaç duymadan, istedikleri herhangi bir konuyu istedikleri biçimde yazabildikleri çevrimiçi günlükler olarak da nitelendirilebilirler (Onat ve Alikılıç, 2007, s. 903-904).
- Mikrobloglar: Mikroblog uygulamaları bireylerin kısa metin gönderilerinden yararlanarak tanıdıkları veya arkadaş grupları ile bağlantılarını sürdürmeleri amacıyla 1400-200 karakter arası değişen bir sınırlamaya sahip olan kısa mesaj yayınlama hizmetleridir. (Akar, 2011, s. 55). Mikroblogging uygulaması anında mesajlaşmaya uygun yapısı sosyal ağlar arasında önemli bir birleşen

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alanda bir milyonu aşkın kullanıcı sayısı ile “Twitter” isimli web sitesi en çok tercih edilen mikroblog uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır (Mayfield, 2008, s. 27).

- Wikiler: Wikiler kullanıcılara içerik ekleme ve düzenleme konusunda en fazla olanak tanıyan web siteleridir. Hawaii dilinde hızlı anlamına gelen “Wiki” kelimesi 1994 yılında Ward Cunningham tarafından “WikiWikiWeb” adıyla ilk olarak geliştirilmiş olup; bir yıl sonra internet üzerinde mevcudiyet kazanmıştır. Genel hatları ile “wiki” ifadesi herkesin üzerinde düzenleme yapabileceği web sayfalarının tamamını tanımlamaktadır (Akar, 2011, s. 66). Wikiler, site moderatörünün isteğine bağlı olarak herkesin kullanımına açık hale getirilebilmekte; ya da bir şifre talep edilerek erişim özel bir hale getirilebilmektedir. Wikiler kullanıcılarına kullanım kolaylığı sağlayarak; bireylerin karmaşık biçimleme dillerine ya da teknik bilgiye ihtiyaç duymadan içerik yaratma ya da düzenlemesine katkı sağlamaktadır (Bell, 2009, s. 143-145).

- Forumlar: Forumlar sosyal medya bileşenlerinin ilk örnekleri olup; duyuru panolarının modern formu olarak değerlendirilebilmektedir. Forum siteleri genel hatları ile tartışma ya da fikir paylaşımı üzerine temellenmektedir. Forumların saygıdeğer bir üyesi konumuna geçebilmek için kullanıcıların soruları cevaplaması veya yararlı bilgi paylaşımında bulunması gerekmektedir. Forumların diğer sosyal medya bileşenlerinden ayrılan en önemli yönü; internet üzerinde farklı konulara yönelik binlerce forum bulunmasıdır (Zarella, 2010, s. 147).

- Sosyal Ağ Siteleri: Sosyal ağ siteleri kullanıcıların kişisel sayfalarını oluşturabildikleri, profil bilgilerini girebildikleri ve bunları kolayca diğer kullanıcılar ile paylaşabildikleri online iletişim sistemleri olarak tanımlanmaktadır. Sosyal ağ siteleri kayıtlı kullanıcıların kişisel olarak içeriği aralarında yaymalarına ve iletişimin diğer kullanıcıların erişimine açık bir hale getirilmesine olanak tanımaktadır (Constantinides, 2009, s. 9). Sosyal ağ siteleri kullanıcıların kişisel bilgilerinin yer aldığı profil sayfaları oluşturmalarına imkan sağlayan ve bu profil sayfaları üzerinden özel ya da mesleki açıdan bağlantılı oldukları bireyleri e-posta ya da anlık mesajlar göndererek ağa davet etmelerini ve bağlantıda kalmalarını sağlayan uygulamalardır. Sosyal ağlarda karşımıza çıkan profil sayfaları fotoğraf, müzik, video, bloglar gibi çok çeşitli türde multimedya içeriğini kapsayabilmektedir (Kaplan ve Haenlein, 2010, s. 63).

- Medya/İçerik Paylaşım Siteleri: İçerik paylaşım siteleri genel hatları ile enformasyonun web üzerinde görünür hale gelmesine, arkadaşlar veya istenen kullanıcılar tarafından bulunabilmesine, istenildiğinde diğer kullanıcılara gönderilmesine ve başka web siteleri üzerinden paylaşılmasına izin veren web uygulamalarıdır. Günümüzde giderek yaygınlaşan medya/içerik paylaşım siteleri üzerinden internete dosya yüklemek, yorum yapmak ve paylaşmak olanaklı bir hale gelmiştir. Bu sitelere örnek olarak internet üzerine fotoğraf/resim yüklemek amaçlı olarak tasarlanan Flickr ve Picasa verilebilmektedir. Medya paylaşım sitelerinin en popüler olanı ise Youtube olup; site üzerinde dünya çapında video paylaşımı yapılabilmektedir. İçerik paylaşım siteleri arasında video ya da fotoğraf paylaşımı gibi genel ilgi alanlarına yönelik siteler olmakla birlikte özel ilgi alanlarına yönelik web siteleri de bulunmaktadır. Bu türlere örnek olarak insanların herhangi bir konu ile ilgili slayt ve sunumlarını yükledikleri Slideshare verilebilmektedir (Akar, 2011, s. 92).

- Sosyal İşaretleme/Sosyal İmlleme Siteleri: Sosyal işaretleme siteleri, internet bağlantıları ve içeriklerini toplamaya ve oylamaya olanak sağlayan grup tabanlı Web 2.0 sistemleri olarak ifade

edilebilmektedir (Kaplan ve Haenlein, 2010, s. 62). Sevilen ya da tercih edilen web sitelerinin internet ortamında paylaşılması olarak ifade edeceğimiz sosyal işaretleme sürecinde; bir web sitesine üye olunduktan sonra istenen URL diğer kullanıcılarla paylaşılmaktadır. Sosyal işaretleme siteleri Google tarafından da indekslenmekte olup; bu uygulama sosyal işaretleme trafiğinin işaretlenen siteye bilgi verilerek kontrol altında tutulmasını sağlamaktadır (Gunelius, 2010, s. 457).

- Sanal Dünyalar: İnternet, kullanıcıların içeriği üretme ve paylaşım süreçleri açısından önemli bir değişime uğramaktadır. Geleneksel ağ toplulukları olarak nitelendirebileceğimiz forumlar, bloglar, haber grupları gibi siteler giderek üç boyutlu ağ kurma gerçekliklerinin olduğu yeni türlere doğru değişim göstermektedir. Second Life, World of Warcraft gibi metin tabanlı etkileşimlerin haricinde bireyin üç boyutlu olarak gerçeklik deneyimini yaşamasına olanak tanıyan 3D dünyalar “sanal dünyalar” olarak ifade edilmektedir (Akar, 2011, s. 143).

### 2.1.1. Bir medya paylaşım sitesi olarak YouTube

Video paylaşım siteleri arasında en fazla tanınan video paylaşım servisi olarak karşımıza çıkan Youtube; iş hayatına özel ve küçük bir şirket olarak başlamış ve 2006 yılında Google tarafından satın alınmasıyla gelişimi hız kazanmaya başlamıştır. Youtube aracılığı ile her gün yüz milyondan fazla video dünyanın farklı bölgelerindeki kullanıcılar tarafından izlenmektedir (Mayfield, 2008, s. 24).

Youtube teknik özellikleri itibari ile kullanıcılarının video yüklemesine, paylaşmasına ve görüntülmesine izin veren bir video paylaşım sitesidir. Youtube üzerine video yüklemek oldukça basit bir işlem olup; kullanıcılar minimum zaman ve yatırım gerçekleştirerek paylaşmak istedikleri içeriği yükleyebilmektedir (Akar, 2011, s. 96). Youtube, bir video paylaşım ağı olarak herkese enformasyonun hem üreticisi hem de tüketicisi olma imkanı tanıyarak amatör kullanıcıların kendi videolarını yüklemelerine izin vermekte ve geleneksel kitle iletişim araçlarında yayınlanan dizi bölümü, film parçası, klip gibi içeriklerin paylaşılmasını da sağlamaktadır. Youtube üzerinde yayınlanan popüler videolar milyonlarca kullanıcı tarafından birkaç içerisinde kolayca görüntülenebilmektedir. Bu durum kullanıcıların kendi istedikleri biçimde şekillendirebildiği esnek bir ve alternatif bir televizyon izleme biçimi yaratarak izleyiciyi medya dağıtım ağının kopmaz bir parçası konumuna taşımaktadır (Harikadis & Hanson, 2009, s. 317).

Youtube, bu bağlamda paylaşımına açık yapısı ile sosyal ağ sitelerinin temel özelliklerinden biri olan “etkileşim” niteliğine kullanıcıların kendi istedikleri içeriği kolayca yüklemelerine izin vererek ve yüklenen videoların istenilen zamanlarda görüntülenebilmesini sağlayarak “erişilebilirlik” kazandırmaktadır. Youtube kullanıcılarının siteye kendi videolarını yükleyip kendi favori video kanallarını oluşturmalarına izin vermekte; dileyen herkesin paylaşılan videoların linkini kopyalayıp sosyal paylaşım sitelerinde, mikrobloglarda, bloglarda veya web sitelerinde paylaşılmasına olanak tanımaktadır. Mobil iletişim teknolojilerinin yaygınlık kazanması ile taşınabilir internet teknolojisinin insan hayatının bir parçası olmaya başlaması; taşınabilir çevrimiçi cihazların video kameraları ile çekilen filmlerin kullanıcılar tarafından siteye yüklenmesini sağlarken; herkes mobil cihazlarla Youtube üzerinden kolayca yüklenen videoları görüntüleyebilmekte ve paylaşabilmektedir.

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

### 3. Toplumsal cinsiyet kavramı

Nüfusu ikiye ayıran kadınlık ve erkeklik cinsiyet kavramının alt başlıkları olup, biyolojik olarak birbirinden farklı iki insan türünü ifade eden cinsiyet kavramı ile doğrudan bağlantılıdır. Kadın ve erkek türlerinin bu bağlamda karşıt/zıt olarak konumlandırılması biyolojik temellere dayanmakla birlikte genelleme ve önyargılardan da doğrudan etkilenmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet, “toplumsal olarak kurgulanmış kadınlık ve erkeklik kalıbı” olarak ifade edilebilir (Ramazanoğlu, 1998, s. 90) Toplumsal cinsiyet kadın-erkek eşitliği ve cinsiyete dayalı ayrımcılık üzerine kullanılan temel kavramlardan biri olup, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarında bir ayrımın gidilmesi bireysel ilişkilere ek olarak toplumsal ilişkilerin de devreye girmesi ile doğrudan ilintilidir (Alkan, 2005, s. 15).

Toplumsal olarak yaşanan cinsiyet ayrımcılığına yönelik eleştiriler, toplum tarafından kadın ve erkeğin önce kutuplaştırılması ardından da sınıflandırılması ekseninde temellenmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı tabakalaşma kadınların güç, kaynaklara erişim, prestij ve değer açısından eşit olmayan bir biçimde sosyal yaşantıda yer almasına yol açmaktadır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sonucunda ortaya çıkan eşitsizlik ve adaletsizlik sosyal yaşamın her yönünü etkileyerek karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal davranış kalıplarımızı belirleyen unsurlar arasında yer alan cinsiyet rolleri kültürelere bağlı olarak farklılık göstermekle birlikte; kadın ve erkek cinslerinden beklenen davranışlar açısından baktığımızda genel geçer kabullerin ve ön yargıların varlığında söz edilebilir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet roller maskülen veya feminen olarak ifade ettiğimiz davranış kalıplarının öğrenilme süreci üzerine yoğunlaşmaktadır. Kadın veya erkek olarak toplumsal ön kabullerin ışığında bireylerin nasıl davranması gerektiğini sorgulayan toplumsal cinsiyet rolleri yaklaşımı, insan ilişkilerinde öğrenilmiş olan bu rol tanımlarının uygulanma biçimlerini sorgulamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin bir ileri aşaması olarak ifade edebileceğimiz toplumsal cinsiyet kalıpları, bireysel ilişkilerden ziyade toplum tarafından benimsenmiş ve bir sosyal davranış stili haline getirilmiş cinsiyet kalıplarını sorgulamaktadır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet kalıpları yaklaşımı bireysel tercihlerden başlayıp sosyal yaşama doğru uzanan geniş bir perspektiften, cinsiyet ayrımcılığının nedenlerini hukuk sistemi, sosyal yapılanmalar ve örgütsel bariyerler, medya, eğitim sistemleri gibi unsurlar açısından irdelemektedir (Eitzen & Zinn, 2000, s. 247-252)

#### 3.1. Eşcinsellik olgusu ve eşcinselliğin tarihsel gelişimi

İnsan hayatındaki temel dürtülerden biri olan cinsellik insan hayatında önem açısından üst sıralarda yer almaktadır. Yetişkinlik döneminde ortaya çıkmış özel bir yeti olmaktan ziyade; cinsellik bireyin dünyaya gelmesi ile birlikte sahip olduğu temel özellikleri arasında yer almaktadır (Yılmaz, 1998, s. 30-31). İngilizcede homosexuality olarak ifade edilen eşcinsellik kelimesi Yunanca “aynı, eş” anlamlarına gelen homos kelimesi ile Latince “cinsiyet” anlamı taşıyan sexus sözcüğünün birleşiminden meydana gelmektedir (Nişanyan, 2002, s. 184). Eşcinsellik temelde aynı cinsten bir kişiye karşı cinsel bir yönelim duyulması olarak ifade edilebilir. Eşcinsellik aynı cinsten bir kişiye duyulan cinsel çekim veya o kişi ile kurulan açık cinsel ilişkiler olarak tanımlanabilir (McCary, 1967, s. 279). Eşcinsellik veya homoseksüellik aynı cinsten kişiler arasında kurulan cinsel nitelikteki duygusal ya da bedensel bağlılık olarak da ifade edilebilir (TDK, 2014). Eşcinsellik olgusuna yönelik olarak ortaya konan yaklaşımlar tarih boyunca değişim göstermiş olup; kimi kültürlerce sakıncalı olarak algılanan bu durum bazı kültürler tarafında hoşgörü ile ele alınmıştır. Eşcinsellik din, kültür, siyaset ve bilim alanında üzerinde tartışılan önemli bir konudur.

Eşcinsellik konusuna felsefi yaklaşımlar arasında Foucault'ın düşünceleri önemli bir yer tutmaktadır. Cinselliğin Tarihi isimli eserinde Foucault eşcinselliği haz olgusu ekseninde ele almış olmuştur; Antik Yunan düşünürlerinin heteroseksüel ve homoseksüel ilişki düzeyleri arasında günümüzdeki ahlak anlayışının dışında bir ayırım gözettilerini vurgulamıştır. Foucault, Antik Yunan'da bireylerin hemcinsleri ve karşı cinslerine duyduğu aşk arasında bir farklılık olmadığını belirterek; haz ve ahlak ekseninde karşı koymanın hem erkek hem de kadına karşı olduğunu ileri sürmüştür. Antik Yunan'da kişinin hemcinsi veya karşı cinsine yönelik olarak duyduğu aşk birbirini dışlayan iki olgu olmaktan ziyade doğanın insana güzel olan karşısında sağladığı doğal bir durumdur. Bir kadını veya bir erkeği arzulamak doğanın kişinin yüreğine güzel olan karşısında yerleştiği "iştah" ile bağlantılı bir durumdur (Foucault, 1998, s. 201-203).

Eşcinsellik Tek Tanrılı dinler tarafından günah olarak kabul edilmektedir. Museviliğin kutsal kitabı olan Tevrat'ta "Kadınla olduğu gibi erkekle yatma, bu tiksindiricidir." ifadesi yer almaktadır (Leviticus, 18:22). Kuran'da Şu'ara Suresi'nin 165. Ve 166. Ayetleri "Rab'binizin sizin için yarattığı eşleri bırakıp insanlar arasından erkeklere mi yanaşıyorsunuz? Siz haddini aşan bir topluluksunuz." ifadesi yer almaktadır (Diyanet İşleri Başkanlığı). Hristiyanlıkta eşcinsellikle ilgili bir ayet bulunmamakla birlikte; Hristiyanlığın Roma İmparatorluğu ekseninde yayılması ile birlikte eşcinsellik günah olarak algılanmaya başlanmıştır. Milattan önce 3. Yüzyılda ortaya çıkan ve cinsel hazda dahil olmak üzere her türlü zevki reddeden Stoa felsefesinin Milattan sonra 3. Yüzyılda Hristiyan Teologları tarafından keşfedilmesi ile birlikte cinsel faaliyetlerinin sınırları kısıtlanmıştır. Döllenmeye yol açan ve sonucunda bir üremeye yol açmayan her türlü ilişki bu bağlamda günah olarak kabul ederek yasaklanmıştır. Ortaçağ'ın etkin din bilginlerinden olan Aguinas, teolojik açıdan bu yaklaşıma destek vermiş olup; cinsel organların üreme dışında kullanılmasını şehvet düşkünlüğü ve günahkarlık olarak nitelendirmiştir. Bu bağlamda içerisinde eşcinselliğin de yer aldığı üreme amacı gütmeyen her türlü cinsel yönelim doğaya aykırı ve günah olarak tanımlanmıştır (Homosexuality, 2011).

Eşcinsellik kavramına yönelik farklı görüşler mevcuttur. Normal olan yani norm ve standartlar ölçüsünde görüş bildiren heteroseksüel yaklaşımla; anormal olan yani normative standartlara baş kaldıran homoseksüel bakış açısı arasında önemli farklılıklar mevcuttur. Konuya dair literatür içerisinde cinsellik, cinsel kimlik ve rol gibi konulara yönelik olarak homoseksüel ve heteroseksüel perspektifler birbiri ile çatışmalı görüşler sunmaktadır. Cinsel sapmaları normatif bir biçimde ele alan heteroseksüel yaklaşım eşcinselliği bir hastalık olarak nitelendirirken; homoseksüel bakış açısı bu duruma karşı eleştirel bir tutum takınmaktadır (Yurdugil & Zinderen, 2014, s. 1295).

Çağdaş eşcinsellik tartışmalarının temelini inildiğinde konunun bir kimlik meselesi olarak bilimsel alana ancak 19. Yüzyılın ortalarında girdiğinde ve eşcinsellere yapılan tıbbi ve yasak müdahaleler ekseninde "hastalık" olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır. Sanayi Devrimi ile birlikte modern toplum yapısına geçilmesi; orta sınıfın güçlenmesi ve aile kurumuna verilen değerin artması sonucunu doğurmuştur. Aile kurabilme ve kadınlık ideallerinin güçlenmesi ile birlikte cinsellik evlilik kurumu ile bağlantılı bir hale getirilmiştir. Ahlaki yönden temizliği her iki cins için de mecburi gören anlayış ekseninde evliliğin ve ailenin kavramsal olarak yüceltilmesi eşcinselliği önemli bir hedef haline getirmiştir. Bu bağlamda 19. yy. sonlarında ve 20. yy. Sonlarında toplum tarafından eşcinsellik giderek daha fazla kaçınılması gereken temel bir sorun haline gelmiştir. Eşcinsellik bu bağlamda dini önkabuller ve Viktoryan dönemin temel tıbbi söylemleri ek-



Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

seninde devam etmiştir. 20. Yüzyılın ilk yarısında İngiltere’de reşit olmuş pek çok eşcinsel bireyin aktif olarak eşcinsel bir hayatın içerisinde yer almamış veya yurt dışında yaşamayı tercih etmiştir (Segal, 1992, s. 177-179).

1960’lı yıllarla beraber eşcinsellerin kamusal alanda varlıklarını hissettirmesi ve özgürlük arayışlarına hız vermesi ekseninde, halk arasında tabuları yıkılması ekseninde eşcinsel alt kültürlerin kendi içerisinde ve dışında hızlı bir biçimde büyümüştür. Eylemci bir kimlik elde eden eşcinsel erkekler, sabit toplumsal cinsiyet kalıplarına meydan okuyarak eşcinsel yönelimi anormal kategorisinin dışına çıkararmışlardır (A.e., s. 188).

Eşcinsellik psikolojinin bir bilim dalı olarak gelişmesi ile birlikte, insanı bedenen ve ruhen dejenarasyona uğratan bir hastalık olarak görülüp 20. Yüzyılın başlarından itibaren zorla tedavi edilmeye başlanmıştır. Özellikle 1950 ve 1970’li yıllar arası eşcinsellere zorla tedavinin en yaygın olduğu dönemler olup; bu dönemde bireyler psikanaliz, elektroşok, kusturma gibi yöntemlere tedavi olmaya zorlanmıştır (Candansayar, 2009, s. 71)1973 yılında Amerikan Psikoloji Derneği eşcinselliği bir yönelim olarak kabul etti (American Psychological Association, 1973). 1990 yılında ise Dünya Sağlık Örgütü eşcinselliği doğal bir durum olarak tanımlayarak ruhsal hastalıklar listesinden çıkardı (World Health Organization, 2011).

### 3.2. Eşcinsellere yönelik ötekileştirme pratikleri ve yeni medyaya yansımaları

“Öteki” ifadesi sözcük anlamı olarak bilinenden ayrı, öbür ve diğer gibi anlamlara gelmektedir. Her toplum ve medeniyette bir “öteki” kavramı mutlaka vardır. Etnik köken, din, coğrafya gibi etmenler “öteki” kavramının doğuşu üzerinde etkili olmakla birlikte temel etmen iktisadidir (İnceoğlu & Çoban, s. 55). “Öteki” temelde “biz” olmayandır. Ötekiler deri rengi, fiziksel farklılıkları, konuştukları dille bizden ayrılırlar (Hobsbawn, 2002, s. 23)

“Ben”, “Biz” ve “Öteki” kutupları bağlamında konumlandırılan “Öteki” temelde bir farklılaştırma süreci sonucunda ortaya çıkmıştır. Ötekileştirme bir süreç olarak farklılaşma ve ayrıştırma biçimleri yaratmakta olup; bu durum sonucunda olumsuz önyargılar ve stereotipler meydana gelmektedir (Nahya, 2011, s. 30). Günümüzün modern toplumunda “öteki” kavramı toplumun dışına itilmiş fakat temelde toplumu ayakta tutan kesimleri kapsar. Bu kesimler için “öteki” olduğunu kabul etmek meşru olmadığını kabul etmekle eş değerdedir. Ötekileştirilen bireyler için bu süreçle yüzleşme psikolojik açıdan kolay değildir, bir süre sonra ötekileştirilme sonucu kişilerde başkasının yanında fazla ve gereksiz olduğu; başkalarının da kendisinin yanında fazla ve gereksiz olduğu düşüncesi oluşmaya başlar (Foulque, 1998, s. 75). Ötekileştirme egemen ideolojinin kendine düşman yaratma amaçlı olarak kullandığı temel taktiklerden biri olup; egemen sınıf ötekileri değiştirerek kendine benzetmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda ötekileştirilen gruplar ırksal veya dinsel azınlıklar, kadınlar, eşcinseller, mülteciler olabilir.

Ötekileştirme düşüncesi ideolojik olarak varlık alanını temelde söylem ekseninde ortaya koymaktadır. Söylem temelde dil içerisinde kodlanan sosyal bir ideoloji olup; toplumsal yapı içerisinde zihinsel bir denetim sağlamak amaçlı olarak kullanılan bir araçtır. Söylem temel olarak subjektif ve psikolojik olarak kimin ne söylediği, söyleme niyetinin ne olduğu, nasıl bir durumda kime söylendiği gibi değişkenler ekseninde oluşan bağlam çerçevesinde incelenmelidir. Söylemi kontrol etmenin ilk şartı bağlamı kontrol etmek olup; gazeteciler temelde toplumsal iktidarın sözcüsü görevi üstlenirler. Bu bağlamda toplumsal iktidar ilişkileri çerçevesinde haberin sunum biçimleri, başlık ve alt başlıklar, anlam ve ideolojiyi belirleyen unsurlar söylemin unsurları haline gelmektedir (Van Dijk, 2008). Eleştirel söylem analizi içerisinde kitle iletişim araçlarında yer alan

metinler irdelendiğinde tektipleştirme, önyargı, cinsiyetçi veya ırkçı imajların fotoğraflarda, görüntülerde ve metinlerde yer aldığı görülmektedir (Kula, 2001, s. 191).

Temelde ideolojiler dil ekseninde şekillenmekte olup; dili kullananların seçtikleri sözcükler, konuşma biçimleri anlatım ve cümle kurma yetileri söylemin oluşumunda temel bir etmendir. Ancak söylemle ilgili olarak metnin her şey önce bir yapı olduğu ve metnin yapısal örgüsüne ek olarak kendisini çevreleyen dış gerçekliklerle bağlantılı bir biçimde ele alınması gerekliliği üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır (İnceoğlu & Çomak, 2009, s. 19-35). Haber varolan egemen söylemin bir ürünü olarak egemen ideolojinin “biz” tanımı üzerinden; söylem ve ideoloji ekseninde ötekileştirilen gruplara yönelik olumsuz ifadeler, küfür, alaycı ifadeler ve hakaret üretmektedir. Bu bağlamda ötekileştirilen grupların kamu güvenliğini tehdit ettiği savı üzerinden; ötekileştirilen bireyler potansiyel risk ve tehdit saçan kişiler olarak gösterilir (İnceoğlu, 2012, s. 13). Hakim ideoloji ekseninde şekil alan nefret söylemi nefret suçuna giden sürecin en temel çıkış noktaları arasında yer almaktadır. Hedef alınan gruplara yönelik olarak tahammülsüzlük ve hoşgörüsüzlük ekseninde “toplumda size yer yok” mesajı verilir ve grup üyeleri pasifleştirilir. Nefret söylemi ötekiye duyulan tahammülsüzlük ve hoşgörüsüzlük ekseninde kendini her daim öfke ve nefret dolu ifadelerle ortaya koymakta olup zaman zaman normal ve mantıklı bile görünebilir (İnceoğlu & Çoban, s. 66). Bu bağlamda nefret söylemi ile ifade özgürlüğü sınırının bulanıklaştığı kimi durumların ortaya çıkması olasıdır.

Devletin ideolojik aygıtı olan medya kendi gündemini yaratırken, toplumsal bağlamdan kopuk bir biçimde örtük veya açık olarak ırkçılık, etnik önyargı, yabancı korkusu gibi kavramlar üzerinden nefreti yeniden üreterek yaymaktadır. Kitle iletişim araçları olumsuz ve alaycı ifadelerle ötekileştirdiği ve hedef haline getirdiği kesimlere yönelik önyargıları pekiştirmekte ve bu grupların kendilerini savunmasız hissetmelerine yol açmaktadır. Bu durum, bir yandan kişinin belli bir gruba aidiyeti yüzünden küçük düşürülmesine yol açmakta olup; bir yandan da nefret söylemi üreten zümreye güç atfetmesi açısından çift taraflı olarak zarar yaratmaktadır. Bu bağlamda özellikle eşcinsel bireylere yönelik olarak ayrımcı ifade içeren kampanya örnekleri arasında “Lezbiyenlere Tecavüz Ederek Onları Topluma Kazandırabiliriz” başlığı dikkat çekicidir. Gazete başlıkları üzerinden eşcinsellere yönelik nefret söylemi içeren ifadeler arasında “Gay Bardan Çıkıp Gasp Yaptılar”, “Eşcinsel Öğretmen İşten Kovuldu” örnekleri verilebilir. Bu bağlamda gasp gibi kanunsuz bir olay örtük bir biçimde “gay” olmakla ilişkilendirilmektedir. Eşcinsel öğretmenin işten kovulması da mağdurun hakkını ortadan kaldıran suçlu haklılaştıran ve meşrulaştıran bir ifade olarak karşımıza çıkmaktadır. Eşcinsellere yönelik olarak medyada yer alan homofobik söylem ekseninde manşetlerde karşımıza çıkan “Travesti Dehşeti”, “Ters İlişki Teklif Etti, Öldürdüm”, “Hak Etiler” biçimindeki ifadeler eşcinsel bireylere yapılan saldırıları meşru bir zemine taşımaktadır. Bu bağlamda Medya LGBT haberlerini “cinsel içerikli ve toplumsal ahlaka aykırı” olarak LGBT bireyleri ise “sapkın” ve “canavar” olarak sunmaktadır (A.e., s. 71-72). Bu bağlamda geleneksel medya tarafından bir nefret söylemi üretilmekte ve meşrulaştırılmaktadır.

Türkiye’de eşcinselliğin medyada sunumuna yönelik olarak yapılan çeşitli araştırmalar mevcuttur. Bu bağlamda Gelgeç ve Öktem; 2008 yılında yazılı basında 300 haberi taradıkları araştırmaları sonucunda eşcinselliğin yazılı basında aşırı, yanlışve eksik temsil edildiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda yazılı basında eşcinsellik olgusu transeksüellik ve seks işçiliği ile ilişkilendirilmekte olup eğlencelik bir durum olarak sunulmaktadır. Eşcinsel bireyler bir yandan medyada bireylerin eğlence ihtiyaçlarını tatmin etmek açısından birer nesne haline getirilirken bir

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

yandan da ötekileştirilerek homofobik şiddete maruz kalmaktadır (Gelgeç & Öktem, 2008). İnternet gazetelerinde eşcinselliğin sunumuna yönelik bir diğer çalışma Kılıç'ın Sabah ve Hürriyet gazeteleri üzerinde 2008 ve 2009 yıllarında eşcinsellikle ilgili haberleri incelediği araştırmadır. Çalışma sonucunda gazetelerde eşcinselliğin sansanyonel bir biçimde sunulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eşcinseller sıradan durumlarda bile sadece cinsel yönelimleri ekseninde haber olmakta olup; yaşadıkları ayrımcılık eksenli sorunlar yerine eğlencelik birer nesne olarak haberlerde yer almaktadır. Çalışma medyanın cinsel yönelimlerinden dolayı eşcinsel bireyler hayret ve şaşkınlık duyguları ile yaklaştığını ortaya koymuştur. Özellikle eşcinsel bireylere yönelik olarak gerçekleştirilen şiddet eylemleri medya tarafından meşrulaştırılmakta; cinsel yönelimleri ekseninde eşcinsellerin hak ettikleri bir davranış biçimi olarak gösterilmektedir (Kılıç, 2011). Bu bağlamda eşcinseller ötekileştirilerek geleneksel kitle iletişim araçları bağlamında nefret söylemi örtük ifadelerle bile olsa olumlanmaktadır.

Yeni medya bağlamında eşcinselliğin sunum biçimi değerlendirildiğinde; söz konusu haberlerin İnternet ortamında da bulunması nedeniyle haberin çevrimdışı dolaşıma sokularak daha yaygın bir kitleye ulaştığını göstermektedir. Pek çok gazetenin internet sayfasında haberi bir sosyal paylaşım ağı olan Facebook'ta paylaşma veya bir mikroblog olan Twitter'da paylaşmaya izin veren uygulamalar bulunmaktadır. Geleneksel kitle iletişim araçlarında eşcinsellere yönelik işlenen suçlarla ilgili herhangi bir video ya da haber içeriği Youtube'a hemen yüklenebilmekte; ve etkileşim aracılığı ile bireyler herhangi bir iletinin altına nefret, hakaret, küfür içeren iletiler yazabilmektedir. Bu bağlamda herhangi birırka, dine ve cinsel yönelime sahip bir grup aşağılanabilmekte ve nefret söyleminin nesnesi haline gelebilmektedir. Eşcinsellikle ilgili yeni medya bağlamında üretilen bir diğer ötekileştirme biçimi ise kullanıcı temelli üretilen içeriktir. Kullanıcılar basit bilgisayar programları ile geleneksel medyada yer alan herhangi bir içeriği değiştirebilmektedir. Böylece sadece eşcinsellere yönelik olarak değil ötekileştirilen tüm gruplara yönelik olarak aşağılayıcı bir fotoğraf, görüntü veya video internet ortamında paylaşma sokulabilmektedir. Buna örnek olarak Facebook sayfalarında "Ermeniler'den nefret eden kaç kişiyiz?" gibi fotoğrafların dolaşımı; veya PKK militanlarının cesetlerinin yer aldığı YouTube görüntüleri verilebilir. Bu sistemli ötekileştirme ve nefret söylemi pratiği bazen kişiler tarafından ortaya konulduğu ve yeni medya ortamlarında kişinin etkileşimde bulunduğu bireyleri etkileyebildiği gibi bir siyasi veya sosyal oluşum tarafından da ortaya konabilir. Bir siyasi veya sosyal oluşumun yeni medya ortamlarında etki gücünün ne kadar büyük olabileceği düşünüldüğünde; nefret söyleminin ne kadar geniş bir yayılma alanına ulaşabileceği açıkça görülmektedir.

#### **4. Sosyal medya ortamlarında eşcinsellere yönelik nefret söyleminin YouTube videoları üzerinde incelenmesi**

Türkiye'de kamusal alan içerisinde ve devletin resmi ideolojik söylemi çerçevesinde "eşcinsellik" doğal olmayan bir durum olarak nitelendirilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti yasaları sadece kadın ve erkek arasında gerçekleşen heteroseksüel evliliğe izin vermektedir. Yarısından çoğu Müslüman bir ülke olan Türkiye'de dini değerlerin toplum üzerindeki etkisi de göz önüne alındığında; eşcinsellik olumsuzlanan ve ötekileştiren bir cinsel yönelim olarak karşımıza çıkmaktadır. Kitle iletişim araçları tarafından yaratılan eşcinsellere yönelik ayrıştırıcı ve ötekileştirici söylem; yeni medya ortam ve araçlarının kullanıcılarına tanıdığı özgürlük ve etkileşim özellikleri nedeni ile nefret söylemine dönüşmektedir.

## 5. Yöntem

### 5.1. Çalışmanın amacı

Bu çalışma içerisinde bir sosyal medya bileşeni olarak Youtube üzerinde yer alan eşcinsellik ile ilgili videoların söylem analizi bağlamında incelenmesi amaçlanmaktadır. Eşcinsellik konulu videolar söylem analizi ekseninde nefret söylemi temele alınarak irdelenecektir.

### 5.2. Çalışmanın kapsamı, örnekleme ve sınırlılıkları

Çalışmanın evrenini bir sosyal medya bileşeni olarak Youtube üzerinde yer alan eşcinsellik ile ilgili tüm videolar oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ise maliyet ve zaman sınırlılıkları göz önüne alınarak Youtube arayüzüne; anahtar kelime olarak “eşcinsel” kelimesinin girilmesi ile elde edilen ve izlenme oranı en yüksek olan ilk 3 video incelemeye tabi tutulmuştur. Araştırma nesnesi olarak Türkiye’de en fazla tercih edilen medya paylaşım sitesi olarak Youtube ele alınmış; bu alanda faaliyet gösteren diğer video paylaşım siteleri kapsam dışı bırakılmıştır.

### 5.3. Çalışmanın metodu ve hipotezler

Çalışma kapsamında 2014 yılında Youtube üzerinde eşcinsellik ile ilgili yayınlanmış olan videolar incelenecektir. Bu çalışma kapsamında araştırma objesi olarak Youtube üzerinde belirlenen videolar; arama kısmına “Türkiye” ve “eşcinsel” ifadelerinin girilmesi ile ulaşılan 3 videodur. Videoların seçiminde amaçlı yöntemi tercih edilerek, ileti öznesi olarak eşcinsellerin veya eşcinsellerle ilgili görüş bildiren kişilerin yer almasına dikkat edilmiş; bir film veya diziden kesit gibi kurgusal bir öykü içerisinde eşcinsellik olgusuna yer veren videolar araştırma dışında bırakılmıştır. Araştırma kapsamında Youtube üzerinden ulaşılan videolar; Van Dijk’in (2010) haberlerin analiz edilmesine yönelik olarak geliştirdiği söylem analizi yöntemi ekseninde irdelenmiştir. Bu çalışma içerisinde Van Dijk’in söylem analizi yöntemi; Çomu’nun (2012) “Video Paylaşım Ağları’nda Nefret Söylemi: Youtube Örneği” isimli yüksek lisans tez çalışmasında video paylaşım ağlarının temel özelliklerini temele alarak geliştirdiği analiz şablonu temele alınarak uygulanmıştır.

Bu yöntem ekseninde video içerisinde görülen söylem; Van Dijk’in haberlerde uyguladığı üzere mikro ve makro düzeylerde ele alınarak irdelenmiştir. Örneklem dahil edilen videolarla ilgili olarak video künyesi; analiz tablosunun başında yer almakta olup; bu kısım içerisinde başlık, URL, sure, tarih, tanım, etiketler, izlenme sayısı, yorum sayısı, olumlu ve olumsuz yorum sayısı gibi bilgiler yer verilmiştir. Söylem analizi uygulanan videolarda yer alan konuşmalar birer metin olarak ele alınarak irdelenmiş olup; görsel öğeler ve işitsel öğeler birbirinden ayrı bir biçimde ele incelenmiştir. Videolara yapılacak analizde kullanılmak üzere van Dijk’in söylem analizi Youtube arayüzüne uyumlu bir biçimde aşağıda görülen tabloya uyarlanmıştır.

Araştırma içerisinde bir video paylaşım ağı olarak Youtube arayüzünde eşcinselliğe yönelik iletilerin nefret söylemi çerçevesinde sunum biçimlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Eşcinsellik olgusunun sunumuna yönelik örtük ve açık ayrımcı ifadeler ekseninde araştırmanın hipotezleri şu şekilde belirlenmiştir.

1. İncelenen videolar içerisinde eşcinsellik olgusu şematik yapı çerçevesinde olumsuz olarak sunulmaktadır.
2. İncelenen videolar içerisinde kelime seçimleri eşcinsellere yönelik olarak örtük bir biçimde kodlanan ayrımcı ifadeler içermektedir.

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

3. İncelenen videoların yorum kısmında yer alan iletiler olumsuz nitelikte olup; nefret söylemini yeniden üretecek bir biçimde kodlanmıştır.

Tablo 1. Video paylaşım ağlarında söylem analizi uygulama modeli (Çomu, 2012:139)

<p><b>A. Makro Yapı</b></p> <p><b>1. Tematik Yapı</b></p> <p>a. Başlık</p> <p>b. Video Tanımı</p> <p>c. Etiketler</p> <p><b>2. Şematik Yapı</b></p> <p>a. Durum Tanımı</p> <p>1. Videonun Anlatım dili</p> <p>2. Sonuçlar</p> <p>3. Ardaalan Bilgisi</p> <p>4. Bağlam Bilgisi</p> <p><b>B. Mikro Yapı</b></p> <p><b>1. Sentaktik Çözümleme</b></p> <p>a. Cümle Yapılarının Aktif veya Pasif Olması</p> <p>b. Cümle Yapılarının Basit veya Karmaşık Olması</p> <p><b>2. Bölgesel Uyum</b></p> <p>a. Nedensel İlişki</p> <p>b. İşlevsel İlişki</p> <p>c. Referansal İlişki</p> <p><b>3. Kelime Seçimleri</b></p> <p>(Metafor, metanomi, düz değişmece)</p> <p><b>4. Retorik</b></p> <p>a. Görseller</p> <p>b. İnanandırıcı Bilgiler</p>
---

#### 5.4. Çalışmanın bulgularının değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında 2014 yılı içerisinde bir Türkiye’de en çok tercih edilen medya/içerik paylaşım sitesi olan Youtube üzerine “Türkiye” ve “eşcinsel” ifadelerinin girilmesi ile ulaşılan “Sokak Röportajları- Sevgiliniz Size Eşcinsel Olduğunu Söylese Tepkiniz Ne Olur?”, “Sarı Mikrofon-Gay Adam Röportajı” ve “Mustafa Karataş’ı şaşırtan eşcinsel sorusu-İZLE “ başlıklı videolar incelenmiştir.

Tablo-2’de tanım ve künye bilgileri yer alan “Sevgiliniz Size Eşcinsel Olduğunu Söylese Tepkiniz Ne Olur?” başlıklı video Van Dijk’in Söylem Çözümlemesi ekseninde makro ve mikro düzeyde çözümlenmiştir.

#### A. Makro Yapı

##### 1. Tematik Yapı

“Sokak Röportajları-Sevgiliniz Size Eşcinsel Olduğunu Söylese Tepkiniz Ne Olur?” başlıklı video tematik yapının temel bileşenleri olan başlık, tanım, etiketler ekseninde incelendiğinde videonun ana fikri ile başlığın uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Video sokak röportajları yapan bir ticari web sitesi tarafından eşcinsellikle ilgili sıradan bireylere soru sorulması ekseninde

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). Yeni medya ortamlarında nefret söylemi: Eşcinsellere yönelik nefret söylemi içeren videoların Youtube üzerinden incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

kurgulanmıştır. Başlık içerisinde izleyiciye yönelik bir kişiselleştirme duygusu da yaratılarak kişinin eşcinsellik durumuna vereceği tepki birincil ilişki içerisinde olduğu sevgili olgusu üzerinden sağlanmaya çalışılmaktadır.

Tablo 2. Youtube üzerinde yer alan “sokak röportajları-sevgiliniz size eşcinsel olduğunu söylese tepkiniz ne olur?” başlıklı videonun söylem çözümlemesi

<b>Başlık</b>	Sokak Röportajları- Sevgiliniz Size Eşcinsel Olduğunu Söylese Tepkiniz Ne Olur?
<b>URL</b>	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=4U3Is6DEmng">https://www.youtube.com/watch?v=4U3Is6DEmng</a>
<b>Süre</b>	2 dak. 56. saniye
<b>İzlenme Sayısı</b>	328.228
<b>Beğeni Sayısı</b>	409
<b>Beğenilmeme Sayısı</b>	60
<b>Yorum Sayısı</b>	188
<b>Olumlu Yorum Sayısı</b>	16
<b>Olumsuz Yorum Sayısı</b>	158
<b>Nötr Yorum Sayısı</b>	14
<b>Kategori</b>	Eğlence
<b>Diğer Sosyal Ağlara veya Web Sitelerine Link Verme Durumu</b>	<a href="http://www.sokakroportajlari.com">http://www.sokakroportajlari.com</a> <a href="http://www.facebook.com/SokakRoportaj...">http://www.facebook.com/SokakRoportaj...</a> <a href="http://www.twitter.com/skroportajlari">http://www.twitter.com/skroportajlari</a>

Video tanımına baktığımızda ise bu kısımda ticari bir işletme olan Sokak Röportajları'nın kendisi ile ilgili sosyal medya bileşenlerini ve web sitesine yer verdiği görülmektedir. Bu bağlamda ilgi çekici ve merak uyandırıcı olarak nitelendirilebilecek “eşcinsellik” konusu üzerinden sitenin kendi tanıtımını yapmaya çalıştığı sonucuna ulaşılabılır. Video ile ilgili herhangi bir etiket bilgisi bulunmamakla birlikte; videonun yer aldığı kategori “eğlence” alanıdır. Eşcinsellik ile ilgili bir videonun bu alanda yer alması eşcinselliğin toplumu eğlendirecek magazinsel bir öge haline getirilme ve eşcinsellerin seyirlik birer nesne halinde sunulması ile bağlantılı bir biçimde değerlendirilebilir.

## 2. Şematik Yapı

### a. Durum

1. Videonun Anlatım Dili: Videonun anlatım dili birbirinden bağımsız kişilerin sorulan soruya yönelik cevaplarını içermektedir. Ancak röportaj sorusunun “Sevgiliniz Bir Gün Gelip Size Eşcinsel Olduğunu Söylese Tepkiniz Ne olur?” şeklinde hazırlanması; sorunun kendi içerisinde eşcinsellik olgusunun tepki gösterilmesi gereken bir durum olduğu ön yargısını olumladığını göstermektedir. Videonun anlatım dilimi röportaj sorusuna cevap veren bireylerin sıralanması açısından nefret söylemini besleyecek bir biçimde kişilerin psikolojik ve fiziksel şiddet içeren cevapları ile başlayıp; durumu küçümseyen, espri, şaka ve eğlence malzemesi haline getiren cevaplarla devam etmektedir.

2. Sonuçlar: Videoda yer alan röportajlar incelendiğinde eşcinsellik olgusunun genel olarak “hastalıklı”, “sapkın” ve “iğrenç” olarak tanımlandığını ortaya koymaktadır. Bu nitelendirmelere örnek olarak sevgili eşcinsel olduğunu açıklarsa ona fiziksel şiddet uygulayacağını söyleyen iki

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

kadın ve en yakın arkadaşı eşcinsel olduğunu açıklarsa “onun ağzını yüzünü dağıtıyorum, çünkü iğrenç bir şey “ sözlerini sarf eden erkek verilebilir. Durumun hastalık olarak tanımlanmasında ise kız arkadaşı eşcinsel olduğunu söylese “Onu geri döndürmeye çalışırım” diyen erkeğin söylemi örnek verilebilir. Videoda genel hatları ile özellikle kadınların eşcinselliği daha önemsiz ve güçlü bir erkek tarafından üstesinden gelinebilecek bir durum olarak kurgulanırken; erkek eşcinselliği toplum içerisinde erkek olmanın cinsellikle doğrudan ilişkisi bağlamında ciddi bir sorun olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda kadınların içerisinde doğrudan penise yer verilmeyen cinsel ilişkisi önemsiz olarak nitelendirirken; penis-güç-iktidar ilişkileri bağlamında iki erkek arasındaki bu tarz bir ilişki kabul edilemez bir biçimde tanımlanmıştır.

3. Ardalan Bilgisi: Bu bağlamda bu video eşcinselliğin medyada sunum biçimleri ve toplumsal olarak algılanma biçimi ekseninde eşcinselliğin “sapkın”, “hastalıklı” ve “normal” olmayan bir davranış biçimi olduğu ekseninde kurgulanmıştır. Bu bağlamda eşcinsellik iğrenç, acil olarak tedavi edilmesi gereken ve toplumun kabul edemeyeceği ahlak dışı bir davranıştır.

4. Bağlam Bilgisi: Toplumsal ahlakı bozan ve normal davranış kurallarının dışında davranan bireyler genel olarak sevilmezler ve onlardan nefret edilir. Video içerisinde eşcinsellik olgusu ile ilgili “sevgili” gibi birinci derece yakın bir kişi üzerinden soru sorulan bireyler nefret söylemini bilinçli olarak değil bilinçsiz bir biçimde üretmektedir. Homofobik nefret söyleminin örtük ve açık bir biçimde görülebildiği video üzerinde iki karşıt cins arasında gerçekleşen heteroseksüel ilişki biçimi meşrulaştırılırken; video genel hatları ile cinsel kimlik üzerinden eşcinsel veya biseksüel bireyleri ötekileştirerek nefret söylemini olumlamaktadır.

## B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme: Doğrudan bireye eşcinsellik durumu karşısında ne tepki vereceği sorulduğu için; kullanılan cümleler genel hatları ile aktif fiil cümleleridir. Röportaj günün herhangi bir saatinde tesadüfi olarak orada bulunan bireylerle gerçekleştirildiği için; içerisinde kısa ve basit cümle yapılarının, devrik ve kuralsız cümlelerin yer aldığı görülmektedir. Cümle yapıları günlük konuşma dilinin bir parçası olarak ve röportajın herkes tarafından anlaşılabilmesi için basit bir biçimde kurgulanmıştır.

2. Bölgesel Uyum: Cümleler arasında nedensel bir uyumun varlığından söz edilebilir. Röportaj yapılan kimselerin cümleleri eşcinselliği algılayış biçimleri ekseninde şekillenmektedir. Cümlelerin ortaya koyduğu yargılar, önceki veya sonraki cümlelerde gerekçelendirildiği görülmekte olup; kendisi ile röportaj yapılan orta yaşlı bir kadının “Vurudum o adamı; eşcinsel olduğu sonradan mı aklına geldi?” söylemi kendisi ile birlikte olan erkeğin zaman içerisinde başka bir erkeğe ilgi duymasının ölümle sonuçlanması gereken bir durum olduğunu nedensel bağlantı içerisinde ele almaktadır. Röportajlar ardışık ölçüde birbiri ile bağlantılı olmakla birlikte işlevsel açıdan röportaj konusu olan bireyler arasında da bir takım bağlantılar vardır. Bu duruma örnek olarak röportaj yapılan üç 18 yaş altı gençten ikisinin sevgilisinin eşcinsel olması karşısında dövme eyleminde bulunacağını ileri sürmesi verilebilir. Referansal ilişki bakımında cinsel tercihleri ekseninde röportaj yapılan bireyler kendilerini olumlu ve normal bir biçimde nitelerken; “ben” ve “o” yada “biz” ve “onlar” karşıtlığı ekseninde cinsel tercihlerini eşcinsel bireyler olumsuz ve normal olmayan bir biçimde değerlendirilmektedir. Röportaj yapılan bireyler kendilerini olumlayıp; eşcinselliği olumsuzlarken bu yargıyı dini savlar, ahlaki değerler, tıbbi açımda hastalık gibi çeşitli nedenler ekseninde gerçekleştirmektedir.

3. Kelime Seçimleri: Video içerisindeki kelime seçimleri incelendiğinde röportajda kurgulanan sorunun “Sevgiliniz size eşcinsel olduğunu açıklasa tepkiniz ne olur?” yan anlamsal düzeyde örtük bir ayrımcı ifadeyi içerisinde bulundurduğu görülmektedir. Bu bağlamda eşcinsellik soru içerisinde tepki verilmesi gereken bir kavram olarak kurgulanmıştır. Metafor kullanımı açısından video incelendiğinde genel hatları ile konuya yönelik ifadelerin düz anlamları üzerinden kodlandığı görülmektedir. Sınırlı sayıda kullanılan metaforlara örnek olarak “üçümüz takılırdık” ifadesi verilebilir. Burada üç kişinin birlikte takılması ile ifade edilen grup olarak yaşanabilecek bir cinsel birliktelik olup; röportaj yapılan erkekler tarafından dile getirilmiştir. Bu durum iki kadın arasında yaşanan cinsel birlikteliğin hegemonik erkeklik kalıpları ekseninde ve bir penis yoksunluğu durumu ekseninde değerlendirildiğinde tam bir cinsel birliktelik olarak görülmemesinin bir göstergesi olarak görülebilir. Metafor kullanımı örnekleri arasında diğer bir kullanımda “gittiği yoldan geri döndürmeye çalışma” ifadesi olup; eşcinsellik kötü ve hatalı bir yol olarak kodlanıp erkek sevgilisini içerisinde bulunduğu kötü durumdan çıkararak bir kurtarıcı görevini kendine yüklenmektedir. Düz anlam çerçevesinde videodaki kelime seçimi ve nefret söylemi arasındaki bağ incelendiğinde genel olarak eşcinsellik fiziksel şiddet içeren “dövme”, “öldürme” ve “vurma” gibi cezalandırıcı eylemler gerektiren bir olgu olarak sunulmuştur. Eşcinsellere ve eşcinselliğe yüklenen sıfatlar ise karşımıza video içerisinde “iğrenç”, “hastalıklı”, “normal olmayan” bir biçimde kodlanmıştır.

4. Retorik: Video retorik çerçevesinde incelendiğinde görsel olarak röportaj yapılan kişilerin görüntüsüne yer verildiği görülmektedir. İnandırıcılık sağlayabilecek nitelikte herhangi başka bir görsel öğe, animasyon ya da özel efektte video içerisinde yer verilmemiştir. Bu bağlamda videonun retoriklerinin herhangi bir ikna ya da inandırma amacı taşımadığı sadece video içerisindeki bireylerin görüş ve düşüncelerinin ikna edilmesine imkan tanıdığı ileri sürülebilir.

Video içerisindeki söylem genel hatları ile incelendiğinde cinsel kimlik temelli bir nefret söyleminin üretildiği görülmektedir. Örtük ve açık bir biçimde ayrımcı ifadeler içeren bu röportaj içerisinde toplumun eşcinsellik olgusuna yönelik olarak ön yargıları yeniden üretilmekte olup; eşcinsellik normal olmayan, hastalık olarak görülen, iğrenç bir durum olarak tanımlanmıştır. Video'nun alt kısmında yer alan 158 adet olumsuz yorumda ise içerik paylaşım sitelerinin etkileşim gücü ekseninde nefret söyleminin yeniden üretildiği ve yaygınlaştırıldığı görülmektedir. Yorumlar içerisinde doğrudan nefret söylemi içeren ifadeler örnek olarak “Ulan gerizekalı madem eşcinselsin benimle niye çıkıyosun derdim; sağ aparkatı yer!”, “2.17 deki kızını bulun 3 lü yapalım”, “Köpeğin bile rağbet gördüğü bi ülkede kim a. sevdalısı değilki!”, “sondaki sarı k.lt.k beynini yemiş”, “Molotof atıp sigara yakardım ...” gibi fiziksel ve cinsel açıdan şiddet içeren söylemler verilebilir. Doğrudan nefret içeren ifadeleri bünyesinde barındıran ve dini temelli söylemlere ise “Amma sapkın insan varmış! Biseksüel nedir aga?”, “Zaten Allah'tan gelen bişe olduğu için ben normal karşıladım” bacım ne diyosun töbe estağfurullah ya” ifadeleri verilebilir. Dolaylı bir biçimde eşcinsellik olgusunu ötekileştiren ve nefret söylemi üreten ifadeler ise örnek olarak “daha ne isterim ki alternatif oluşur :)”, “+Eşcinseli bile etkilediysem helal olsun bana”, “Şu röportajı bir de doğu illerimizde yapmayı dener misiniz lütfen? hakikaten çok merak içindeyim olası sonuçla ilgili olarak”, “Saygıyla karşılayanların hepsi eşcinsel bence” verilebilir.

Bu bağlamda Web 2. 0 teknolojisinin özellikle sosyal medyanın gelişimi ile birlikte internet kullanıcılarına iletinin sadece alıcısı olmanın ötesinde üretici, dağıtıcı ve kullanıcı olabilmeye yönelik olarak tanıdığı imkanlar bu video örneğinde olduğu gibi nefret söyleminin yaygınlaştırılmasına, olumlanmasına ve yeniden üretilmesine neden olmuştur. Video içerisinde toplumsal ön



Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

kabullerden beslenen homofobik söylem; yorumlar kısmında söylem dili içerisinde küfür, argo ve hakaret gibi olumsuz öğelerden yararlanılarak meşrulaştırılmıştır.

Tablo 3. Youtube üzerinde yer alan “Sarı Mikrofon-Gay Adam Röportajı?” başlıklı videonun söylem çözümlemesi

<b>Başlık</b>	Sarı Mikrofon-Gay Adam Röportajı
<b>URL</b>	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=jUIVPPrvdds">https://www.youtube.com/watch?v=jUIVPPrvdds</a>
<b>Süre</b>	41 saniye
<b>Yayınlanma Tarihi</b>	11 Ekim 2014
<b>İzlenme Sayısı</b>	88.191
<b>Beğeni Sayısı</b>	66
<b>Beğenilmeme Sayısı</b>	30
<b>Yorum Sayısı</b>	46
<b>Olumlu Yorum Sayısı</b>	2
<b>Olumsuz Yorum Sayısı</b>	34
<b>Nötr Yorum Sayısı</b>	11
<b>Kategori</b>	Haberler ve Politika
<b>Diğer Sosyal Ağlara veya Web Sitelerine Link Verme Durumu</b>	EAP

Tablo-3’de tanım ve künye bilgileri yer alan “Sarı Mikrofon-Gay Adam Röportajı” başlıklı video Van Dijk’in Söylem Çözümlemesi ekseninde makro ve mikro düzeyde çözümlenmiştir.

#### A. Makro Yapı

##### 1. Tematik Yapı

“Sarı Mikrofon-Gay Adam Röportajı?” başlıklı video tematik yapının temel bileşenleri olan başlık, tanım, etiketler ekseninde incelendiğinde videonun ana fikri ile başlığın uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Video sokak röportajları yapan ticari bir haber kanalının eşcinsel bir bireye “Kadınlarda aradığınız üç özellik nedir? Sorusunu sorması ekseninde kurgulanmıştır. Röportajın ana amacı heteroseksüel bireylerin birbiri ile ilişkisine yönelik genel bir çerçeve çizmek olup; eşcinsel bir bireye bu sorunun sorulması videoyu başka bir boyuta taşımıştır. Bu bağlamda video başlığı “Sarı Mikrofon-Gay Adam Röportajı” olarak oluşturularak eşcinsellik vurgusu içeren yeni bir ileti oluşturulmuştur. Geleneksel bir kitle iletişim aracı olan TV’de yayınlanma amacı ile hazırlanan röportajlardan ayrıştırılan bu ileti sosyal medya içerisinde farklı bir boyut kazanmıştır. Bu bağlamda videonun diğer röportajlardan kopuk bir biçimde verilmesi enformasyon açısından bir eksiltme olduğu biçiminde değerlendirilebilir.

Video tanımında ise sadece kategori bilgisi yer almakta olup; röportaj haberler ve politika kategorisi içerisine dahil edilmiştir. Videoya yönelik bir etiket bilgisi künye içerisinde yer almaktadır.

##### 2. Şematik Yapı

###### a. Durum

1. Videonun Anlatım Dili: Videonun anlatım dili “esprili” ve “eğlenceli” olarak nitelendirilebilmekle birlikte; kendisini röportaj içerisinde gay olarak tanımlayan kişiye yönelik örtük bir biçimde kodlanan ötekileştirici ve küçümseyen bir söylemin varlığından söz edilebilir.

2. Sonuçlar: Videodaki yer alan eşcinsel bireye göre kendisi bir erkektir ve erkekleri çekici bulmaktadır. Eşcinselliği normalleştirmeye çalışan video öznesi olarak eşcinsel birey “Bir Erkeğin Karıyla Kızla Ne İş Olur?” ve “Erkek Adamın Bence Erkek Sevgilisi Olur” ifadeleri ile hegemonik açıdan erkekliği yüceltmekte ve “karı-kız” nitelemesi ile kadınları ikincil konuma taşıyarak ötekileştirmektedir. Bu bağlamda eşcinsel bireylerin de toplumsal cinsiyet rolleri ekseninde konum olarak erkeklik olgusunu yücelttiği ve nefret söylemi yaratarak kadınlığı ikincil konuma taşıdığı sonucuna ulaşılabılır.

3. Ardalan Bilgisi: Bu bağlamda video görsel, işitsel unsurlar ve iletinin öznesi konumunda olan eşcinsel bireyin jest, mimik ve konuşmaları ekseninde incelendiğinde hem cinsine yönelik olarak hissedilebilecek bir cinsel dürtünün normal olmadığı ekseninde kodlandığı görülmektedir. Video öznesi konumunda sunulan gay bireyin sorulan sorulara verdiği cevaplara yönelik olarak muhabirin tavrı bir küçümseme ve alay içermekte olup; röportajın sadece eğlence amaçlı gerçekleştirildiği sonucunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda eşcinseller hem toplumsal hayatta hem de incelenen videoda eğlencelik ve seyirlik nesnelere olarak kodlanmaktadır.

4. Bağlam Bilgisi: Videoda eğlence amaçlı seyirlik bir nesne olarak kodlanan eşcinsel bireylere yönelik örtük bir ayrımcılık söz konusudur. Eşcinsel bireyler normal olmayan cinsel tercihleri ekseninde toplumdaki diğer insanları yürüyüşleri, davranışları ve konuşmaları ile şaşırtırlar ve eğlendirirler. Bu ön kabul ekseninde videonun öznesi konumunda yer alan bireyin cevaplarına yönelik olarak muhabirin verdiği tepkiler röportaj yapılan kişiyi ciddiye almadığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Videoda nefret söylemi temelli ortaya çıkan bir diğer önkabul de kişinin varlığını tamamlayabilmesi için ulaşması gereken “penis”in ve hegemonik olarak yüceltirilen erkeklik olgusu ekseninde eşcinsel bireyler ve kadınlar arasında bir rekabet olmasıdır. Bu video içerisinde eşcinsel birey erkeklere ulaşabilmesi açısından kendisi için rakip olarak gördüğü kadınları “karı-kız” olarak niteleyerek kadını ikincil konuma itmekte ve nefret söylemi üretmektedir.

## B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme: Doğrudan eşcinsel bireyin tercihleri ekseninde şekillenen röportaj sorusu çerçevesinde; kullanılan cümleler aktif fiil cümleleridir. Röportaj planlı bir biçimde kurgulanmadığı için eşcinsel birey kısa ve basit cümlelerle görüşlerini dile getirmiştir.

2. Bölgesel Uyum: Cümleler arasında nedensel bir uyumun varlığından söz edilebilir. Röportaj yapılan birey eşcinsel olduğu için röportajın başında kadınlarda aradığı özelliklerle ilgili sorulara cevap veremeyeceğini çünkü tercihinin erkekler olduğunu belirtmiştir. İşlevsel ilişki bazında da ileti öznesinin cümleleri birbirini tamamlar nitelikte olup; birbirini izlemektedir. Erkeklerde aradığı özelliklerle ilgili röportaj yapılan eşcinsel birey; önce kirli sakallı olmasını sonra da esmer olmasını sıralamıştır. Referansal ilişki çerçevesinde ise ikili karşıtlıklar ekseninde “kadınlar” ve “eşcinseller” sunulmuş olup; iki grup bir erkeğe ulaşabilme açısından rakip kesimler olarak kodlanmıştır.

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

3. Kelime Seçimleri: Videodaki kelimeler çoğunlukla düz anlamıyla kullanılmıştır. Eşcinsel birey diğer erkeklere yönelik tercihlerini fiziksel özellikler üzerinden sıralamıştır. Yan anlam çerçevesinde videoda kullanılan ifadeler incelendiğinde erkek olmak hegemonik erkeklik kalıpları çerçevesinde olumlanarak üst bir kimlik olarak kodlanmıştır. “Karı-kız” ifadesi ile ötekileştirilen kadın ise yan anlamsal düzeyde ikincil konuma itilmiştir. Metafor kullanımı açısından da videoda geçen tek örnek “Sakal bir erkeğin makyajıdır” ifadesi olup sakal erkeği çekici kılan temel bir unsur olarak kodlanmıştır. Toplumsal cinsiyet kalıpları açısından kadınlar seyirlik bir nesne olarak kendilerini beğendirmek amacı ile makyaj yapmaktadır. Bu bağlamda sakal ve makyaj arasında bir bağlantı oluşturulması sakalı erkek cinselliğinin bir göstergesi durumuna taşımıştır.

4. Retorik: Video retorik çerçevesinde incelendiğinde görsel olarak röportaj yapılan eşcinsel bireyin görüntüsü ve muhabirin görüntüsünün videoda yer aldığı görülmektedir. İnanırcılık sağlayabilecek nitelikte herhangi başka bir görsel öge, animasyon ya da özel efektte video içerisinde yer verilmemiştir. Bu bağlamda videonun retoriklerinin temel olarak ikna amacı taşımadığı sadece bireyin görüşlerine yer verilmesi ile oluşturulduğu sonucuna ulaşılabilir. Ancak muhabirin sorular karşısında oluşan jest ve mimikleri video içerisinde eşcinsel bireyi eğlencelik bir nesne haline getirmektedir.

Tablo 4. Youtube üzerinde yer alan “Mustafa Karataş'ı şaşırtan eşcinsel sorusu-İZLE” başlıklı videonun söylem çözümlemesi

<b>Başlık</b>	Mustafa Karataş'ı şaşırtan eşcinsel sorusu-İZLE
<b>URL</b>	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=_TpolljBpk8">https://www.youtube.com/watch?v=_TpolljBpk8</a>
<b>Süre</b>	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=_TpolljBpk8">https://www.youtube.com/watch?v=_TpolljBpk8</a>
<b>Yayınlanma Tarihi</b>	19 Aralık 2014
<b>İzlenme Sayısı</b>	1.717
<b>Beğeni Sayısı</b>	1
<b>Beğenilmeme Sayısı</b>	2
<b>Yorum Sayısı</b>	2
<b>Olumlu Yorum Sayısı</b>	0
<b>Olumsuz Yorum Sayısı</b>	0
<b>Nötr Yorum Sayısı</b>	0
<b>Kategori</b>	Kişiler ve Bloglar
<b>Tanımı</b>	<p>Mustafa Karataş'ı şaşırtan eşcinsel sorusu Show TV'de yayınlanan Mustafa Karataş ile Muhabbet Saati programına bağlanan kadının "Hocam eşim eşcinsel ne yapmalıyım" sorusu şaşkınlık yarattı. Show TV'de yayınlanan Mustafa Karataş ile Muhabbet Saati programına bağlanan kadının "Hocam eşim eşcinsel ne yapmalıyım" sorusu şaşkınlık yarattı. Show TV ekranlarında yayınlanan Mustafa Karataş ile Muhabbet Saati programında ilginç anlar yaşandı.</p> <p>KOCAM EŞCİNSEL NE YAPMALIYIM?  Programa telefonla bağlanan ve ismini vermek istemeyen bir seyirci Karataş'a "Hocam 15 yıllık evliyim. İki tane de çocuğum var. Eşim 8 yıl önce eşcinsel olduğunu söyledi. Onu vazgeçiremiyorum. Ne yapmalıyım?" diye sordu. Soru üzerine Karataş büyük şaşkınlık yaşadı.</p>
<b>Diğer Sosyal Ağlara veya Web Sitelerine Link Verme Durumu</b>	Özel Haber, Haber İzle

Video içerisindeki söylem genel hatları ile incelendiğinde cinsel kimlik temelli bir nefret söyleminin üretildiği görülmektedir. Bu videoda nefret söyleminin nesnesi konumu eşcinsel bireyler değil; eşcinsel bireylerin rakipleri olarak görülen kadınlardır. Bu bağlamda muhabirin erkek iktidarı temsil ettiği video yapısı içerisinde; eril iktidar tarafından devamlı olarak ikincil konuma itilen eşcinsel bireylerin durumun sorumlusu olarak kadınları gördükleri ve kadınları rakip olarak algılayarak ötekileştirdikleri sonucuna ulaşılabilir. Videonun alt kısmında yer alan 34 adet olumsuz yorumda ise içerik paylaşım sitelerinin etkileşim gücü ekseninde eşcinsellere yönelik nefret söyleminin yeniden üretildiği ve yaygınlaştırıldığı görülmektedir. Yorumlar içerisinde doğrudan nefret söylemi içeren ifadeler örnek olarak doğrudan küfür ve hakaret içeren “Her yer Top Doldu A.q. Ülkeyi Bu Duruma Getirenlerin Ciğerini S.k.m!”, “Aidesli amk ölür bu yakında, göt s.k.n götünü s.k.t.r.r erkek adamın sapık ilişkiler ile işi olmaz hastalıklı mahluk..”, yorumları verilebilir. Yorumlarda cinsel içerikli şiddet ekseninde eşcinsellik aşağılanmakta ve “erkek adam olma”nın karşısı olan “top olma” olgusu üzerinden durum sapkınlık olarak nitelendirilmektedir. Dini içerikli doğrudan nefret söylemi ekseninde değerlendirilebilecek yorumlara örnek olarak da “kafir la bu öldürün şunu” yorumu örnek verilebilir; bu bağlamda din temelli nefret söylemi içerisinde eşcinsel tercihler Müslümanlık açısından temel günahlardan biri olan kafirlik olgusu ile eş değer tutulmakta ve ölümlü cezalandırılması gereken bir suç olarak nitelendirilmektedir. Örtük bir biçimde ayrımcı ifadeler içeren yorumlara ise “Erkek Adamın Erkek Sevgilisi Olur!”, “Muhabiri mi tarif etti? Kirli sakallı, esmer :)”, “Erkek adamın kızlarla ne işi var sad:sad:ASDS:DAA:AS” söylemleri gibi alay içeren yorumlar verilebilir.

Tablo-4’de tanım ve künye bilgileri yer alan “Mustafa Karataş’ı şaşırtan eşcinsel sorusu-İZLE” başlıklı video Van Dijk’in Söylem Çözümlemesi ekseninde makro ve mikro düzeyde çözümlenmiştir.

#### A. Makro Yapı

##### 1. Tematik Yapı

“Mustafa Karataş’ı şaşırtan eşcinsel sorusu-İZLE” başlıklı video tematik yapının temel bileşenleri olan başlık, tanım, etiketler ekseninde incelendiğinde videonun ana fikri ile başlığın uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Video’da başlık içerisinde bulunan “İZLE” kelimesinin büyük harfle yazılması ve “şaşırtan eşcinsellik sorusu” ifadeleri bir arada incelendiğinde bu olayla ilgili videoya dikkat çekilmek istediği sonucuna varılmaktadır. İnternet dilinde büyük harf kullanımını başlığa vurgu yapılmasını sağlamak amaçlı kullanılmış olup; başlık videonun ana fikrini kısaca özetlemektedir.

Tematik yapının diğer önemli bir unsuru olan tanım kısmı içerisinde şaşırtan eşcinsellik sorusunun sorulduğu Mustafa Karataş’ın Show TV’de yayınlanan Muhabbet Saati isimli dini programı sunduğu belirtilmiştir. Programa bağlanan ve ismini vermek istemeyen kişinin ise Karataş’a yönelik olarak iki çocuğu olduğu ve kocası eşcinsel olduğu için çaresiz durumda olduğunu belirttiği ve yardım istediği söylem de video tanım bölümünde yer alan diğer temel bilgilerdir. “Özel Haber, Haber İzle” isimli bir internet sitesi tarafından programın bir kısmının kesilmesi ile oluşturulan ve Youtube üzerine konan video tanım ve başlık bilgileri ile ilgi çekmeyi ve izleyici sayısını arttırmayı hedeflemektedir.

Video tanımında içerisinde kategorisel olarak video kişiler ve bloglar içerisinde yer almaktadır. Videoya yönelik bir etiket bilgisi künye içerisinde yer almamaktadır.

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

## 2. Şematik Yapı

### a. Durum

1. Videonun Anlatım Dili : Videonun anlatım dili “korku”, “çaresizlik”, “üzüntü”, “şaşkınlık” öğelerini içerisinde bulundurmakta olup; kocası eşcinsel olan kadının yaşadığı çaresizlik ve yardım çağrısı dini duygular ve tevekkül ekseninde izleyiciye yansıtılmaktadır.

2. Sonuçlar: Videonun sonucunda dini açıdan yetkin bir kişi olan Mustafa Karataş’ın yayına telefonla bağlanan kişiye davranışları ile ilgili kesin bir yönlendirmede bulunmadığı görülmektedir. Karataş dini açıdan İslam’ın kutsal kitabı olan Kur’an içerisinde eşcinsellikle ilgili olarak geçen ayetlere göndermelerde bulunmuş; kadını evlilikleri biterse dini açıdan kendisinde herhangi bir günah olmadığı; tüm suçun eşinde bulunduğu yönünde telkin etmiştir. Videonun son kısmında ise canlı yayına bağlanan izleyiciye Allah’ın eşine eşcinsellik hastalığından kurtulması için şifa vermesi için dua edeceğini söyleyerek; günümüzde insanların özellikle İnternet gibi ortamlara kolayca girebilerek her türlü belaya açık hale geldiğini eklemiştir.

3. Ardalan Bilgisi: Eşcinsellik İslam dini tarafından yasaklanan sapkın bir davranış biçimidir. Lut Kavmi örneğinde olduğu gibi kendi hem cinsleri ile cinsi münasebetlerde bulunmaya çalışan tüm erkekler lanetlenmiştir ve cezalandırılmıştır. İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed’in güzel ahlakına ve ahlaki değerlere verdiği öneme verilen göndermeleri de içerisinde bulunduran videoda eşcinsellik bir kavmin helak olmasına neden olan sapkın bir davranış olarak nitelendirilmiştir.

4. Bağlam Bilgisi: Videoda “sapkın” olarak tanımlanan eşcinsellere yönelik nefret ortaya çıkmıştır. Örtük bir biçimde video içerisinde yer alan ifadelerle varlığı hissedilen eşcinsellere yönelik ayrımcılık ve ötekileştirme pratikleri içerisinde dini temeller çerçevesinde yalnız iki ayrı cins arasındaki evliliğin veya ilişkinin meşruluğu olumlanırken; diğer tercihler yadsınmış, hastalık ve sapkınlık olarak nitelendirilmiştir.

### B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme: Video içerisinde yer alan cümleler sentatik çözümleme açısından izleyici olarak programa bağlanıp eşcinsel kocası ile ilgili yardım isteyen kadın ve din alanında uzman olan Mustafa Karakaş’ın cümleleri olarak iki ayrı kategoride değerlendirilmiştir. Cümle yapıları genelde fiil cümleleri olup; yardım isteyen kadının durumu anlattığı süreç boyunca aktif bir biçimde yer almıştır. Kadın tarafından kurulan cümleler genel hatları ile basit yapıları olup; çözüm arayışı için yardım istediği kısımlarda aktif yapıdan pasif yapıya doğru kayma göstermiştir. Karakaş’ın cümlelerinde ise yapı kimi zaman aktif kimi zaman pasif bir yapıda karşımıza çıkmakta olup; kendisinin dini alandaki uzmanlığı sebebi ile kurduğu cümleler genel olarak karmaşık bir yapıdadır. İzleyici ile dini alandaki bilgisi ekseninde eşcinsellik olgusuna yönelik görüşlerini paylaşan Karakaş’ın cümleleri sentaktik açıdan karmaşık bir yapıda olmakla birlikte genel izleyici kitlesinin anlayabileceği bir biçimde oluşturulmuştur.

2. Bölgesel Uyum: Cümleler arasında nedensel bir uyumun varlığından söz edilebilir. İzleyici olarak yayına katılan kadın kocasının yaşadığı eşcinsellik sorununu nedenlerinden kısaca bahsetmiş ve çocuklu bir kadın olarak yaşadığı sıkıntıları ifade etmiştir. İşlevsel ilişki çerçevesinde ise kocasını eşcinsellikten vazgeçirmek için yaptıklarını aileden yardım istemek, dua etmek ve hatta müftüye gitmek gibi çeşitli aşamalarla sıralamıştır. Mustafa Karataş’ın videodaki söylemleri ise nedensel bağlamda eşcinselliğin dinsel açıdan bir sapkınlık olduğu ve mutlaka cezalandırılacağı

şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İşlevsel bazda ise Karataş durumu sırasıyla nefesine karşı gelemeyerek azıtma, İnternet gibi ortamların etkisi ile sapkın davranışlar içerisine girme ve geçmişe gönderme yaparak Allah tarafından mutlaka cezalandırılması gereken bir durum olarak tanımlamıştır. Referansal uyum açısından ise dini bilgiler ekseninde “biz” ve “onlar” olmak üzere bir karşıtlık oluşturularak eşcinsel bireyler normal olmayan sapkın ve hastalıklı kişiler olarak nitelendirilmiştir.

3. Kelime Seçimleri: Videodaki kelimeler çoğunlukla düz anlam ve yan anlamlar içerek bir biçimde kullanılmıştır. Videoda hem eşcinsel eşi ile ilgili yardım isteyen kadın durumu kimseye söyleyemediğini ve sekiz yıldır sorunu kendi içerisinde yaşadığını ifade etmiştir. Yan anlamsal olarak kadının bu söylemi eşcinselliğin saklanması gereken ayıp bir durum olduğuna yönelik toplumsal ön kabulü beslemektedir. Eşine kendi ailesinin de çok kızdığını, sevdiği için sabrettiğini ama hiçbir şeyin düzelmeyeceğini söylemleri içerisinde dile getirmiştir. Karataş’ın izleyiciye olan cevabı yaşadığının çok büyük bir sınav olduğu yönünde olup geçmiş olsun demiştir. Dini açıdan “imtihan” kavramı yan anlamsal boyutu ile kişinin geçici olan bu dünyada yaşadığı güçlükleri ifade etmektedir. Karataş’ın eşi eşcinsel olan kadına geçmiş olsun demesi eşcinselliği tedavi edilmesi gereken bir hastalık olarak gördüğünü göstermektedir. Metafor kullanımı açısından ise “yakmak” fiili zarar vermek anlamında kullanılmış olup “nefsine kapılma” metaforu ise istediklerini kimseyi düşünmeden özgürce yapma eylemini karşılamaktadır. Bu bağlamda nefesine kapılıp eşcinsellik gibi bir tercihte bulunan bireyler yan anlamsal olarak etraflarına ve kendilerine zarar veren kişiler olarak tanımlanmaktadır. “Ateşe odun atmakla, ateş söner mi?” metaforu da videoda konusu geçen bir eşcinsellik olayında olduğu gibi uzun dönemli sürdürülen bu tarz ilişkilerin günahı daha da çoğalttığını vurgulamaktadır. “Ateş” metaforu sürdürülen eşcinsel ilişkiyi, günahı ve nefsi ifade ederken; “odun” metaforu ise eşcinsel ilişkinin sürdürülmesi olarak videoda yer almaktadır.

Karataş düz anlamsal olarak videoda İnternet dünyasında bazı insanların sapkın ve yanlış yollara saptığını vurgulamakta; yan anlamsal olarak da İnternet’i kötülüklerin kaynağı olabilecek bir alan olarak tanımlanmaktadır. Karataş düz anlamsal olarak eşcinselliği en büyük günahlardan biri olarak tanımlamakta; helak olma metaforu ile bu eylemi gerçekleştiren bireylerin mutlaka cezalandırılacağını ileri sürmektedir. Karataş’ın eşcinselliğe yönelik kullandığı ifadeler ise sapkınlık, hastalık ve Allah’ın şifa vermesi gereken bir durum olarak belirlenmiştir.

4. Retorik: Video retorik çerçevesinde incelendiğinde görsel olarak program sunucusu Karataş’ın ve stüdyoda bulunan izleyicilerin görüntülerinin yer aldığı görülmektedir. İşitsel öğeler bağlamında ise sadece telefonla canlı yayına bağlanan izleyici ve Karataş’ın konuşmalarına yer verilmekte olup stüdyo konukları olayla ilgili herhangi bir yorumda bulunmamıştır. Video içerisinde herhangi başka bir görsel öğe, animasyon ya da özel efekt yer almamaktadır. Ancak stüdyoda bulunan kişilerin eşcinsellik ile ilgili olumsuz görüş bildirilen anlardaki yüz ifadeleri, jest ve mimiklerine yer verilen görüntüler eşcinselliğin olumsuzlanmasını destekleyici öğeler olarak ele alınabilir.

Video içerisindeki söylem genel hatları ile incelendiğinde farklı cinsel yönelimlere karşı olarak dini ön kabuller ekseninde temellenen ayrıştırıcı ve ötekileştirici bir nefret söyleminin varlığı görülmektedir. Video içerisinde dini ön kabuller ekseninde eşcinsellik hastalık, sapkın bir cinsel yönelim ve günah olarak nitelendirilmektedir. Video altında iki adet yorum karşımıza çıkmaktadır. Video’nun alt kısmında Mustafa Karataş’ın söylemlerinin asılsız olduğuna yönelik olarak

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

eşcinsel bir birey tarafından yapılan “Böyle uydurukları hoca diye koyuyorlar cahillerde gerçek sanacak eşcinseller vardır herdeyiz ayol!” yorumu yer almaktadır. Bu bağlamda eşcinsellere yönelik olarak Karataş’ın söylemlerinde görülen ayrımcı ifadeler; eşcinsel birey tarafından kişinin uzmanlık alanına yapılan bir saldırı ile geri çevrilmeye çalışılmaktadır. Nefret söyleminin toplum içerisinde ayrımcılık yaratan yapısına örnek olarak verilebilecek bu yorum dindar insanları ve eşcinselleri birbiri ile uzlaşmayan iki kutup olarak ayırtıran bakış açısını yansıtmaktadır. Diğer bir yorumda gene Mustafa Karataş’ın din alanındaki uzmanlığına yönelik olarak yapılan “Mustafa Karataş uyduruk dine göre yorum yapıyor. Lut kavmi saldırganlık, sarkıntılık, tecavüz, insan hakları ihlali olduğundan helak oldu. Karı koca ortak konuşarak karar verirler ya devam eder ya da boşanırlar.” yorumudur. Bu yorum din alanında uzman kişiler tarafında eşcinselliğin yanlış bir biçimde sunulduğu; Lut kavmini yok edebilecek günahların eşcinsellik değil çok daha önemli insan hakları ihlallerinin yer aldığı biçiminde yorumlanabilir.

#### 5.4. Hipotezlerin sınanması ve genel değerlendirme

Çalışma ekseninde incelenen videolarda makro çözümlemenin birincil unsuru olan tematik yapı içerisinde Başlık, Video Tanım ve Etiketler çerçevesinde ele alındığında üç videoda başlıkların videonun ana konusu ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Etiket bilgisine üç video içerisinde de rastlanmazken; tanım bilgileri incelenen üç video ekseninde de eşcinselliği “şaşırtıcı” ve “normal olmayan” bir durum olarak sunma anlayışı çerçevesinde karşımıza çıkmaktadır. Makro çözümlemenin ikincil unsuru olan şematik yapı içerisinde videonun anlatım dili incelendiğinde ilk iki video içerisinde eşcinselliğin esprili ve eğlencili bir dille sunulduğu, üçüncü videonun dini ağırlıklı olması ekseninde korku dilinin ağırlığını hissettirdiği görülmektedir. Birinci videoda ise mizah öğesine ek olarak psikolojik ve fiziksel şiddet unsurları ekseninde nefret söylemi üretilmiştir. Sonuçlar kategorisi açısından videolar incelendiğinde birinci videoda eşcinsellik hastalıklı ve normal olmayan bir durum olarak kodlanarak; eşcinsellerin toplumsal açıdan normların dışında bir biçimde değerlendirilen hareketleri olumsuzlanmıştır. İkinci videoda ileti öznesi olan gay birey ekseninde nefret söylemi boyut değiştirerek hegemonik erkekliğin yüceltilmesi ekseninde ikinci konuma itilen kadınlara yansımıştır. Üçüncü videoda ise eşcinselliğin dini açıdan günah olarak nitelendirilen bir davranış olduğu vurgusu yapılarak bu davranışın cezalandırılacağı vurgulanmıştır. Ardalın ve bağlam bilgisi bağlamında üç video irdelendiğinde birinci videoda homofobik nefret söylemi ekseninde eşcinselliği olumsuzlaştırırken; iki farklı cinsiyet arasında meydana gelen heteroseksüel birliktelik olumlanmaktadır. Eşcinseller toplumsal normların dışında hareket ettikleri için nefret edilmesi gereken bireyler olarak kodlanmakta ve ötekileştirilmektedir. İkinci video içerisinde ise eşcinsel bireylerin seyirlik ve eğlencilik bir nesne olduklarına yönelik ön yargılar onaylanmaktadır. Videoda nefret söylemi temelli ortaya çıkan bir diğer önkabul de kişinin varlığını tamamlayabilmesi için ulaşması gereken “penis”in ve hegemonik olarak yüceltirilen erkeklik olgusu ekseninde eşcinsel bireyler ve kadınlar arasında bir rekabet olmasıdır. Üçüncü videoda ise bağlam ve ardalın bilgisi incelendiğinde eşcinselliğin İslam dini tarafından sapkın bir davranış olarak nitelendirilmesine gönderme yapılmakta olup; sadece iki farklı cins arasındaki cinsel münasebetler olumlanmıştır. Videoda “sapkın” olarak tanımlanan eşcinsellere yönelik nefret söylemi dini referanslar çerçevesinde üretilmiştir.

Mikro yapının temel birleşenlerinden ilki olan sentaktik yapı içerisinde üç video incelendiğinde ilk iki video röportajlardan oluştuğu için cümle yapılarının basit ve aktif fiil cümleleri olduğu görülmektedir. Üçüncü video içerisinde ise iletinin ana aktörü olan ismini vermek istemeyen izleyicinin basit fiil cümleleri kurduğu görülürken; Mustafa Karataş’ın dini bir otorite olarak fiil

cümleleri kullanmakla birlikte daha karmaşık bir yapı ekseninde değerlendirilebilecek cümleler kurduğu görülmektedir. Bölgesel uyum çerçevesinde üç video içerisinde de eşcinselliğin ötekileştirilmesine yönelik kişilerin kendi sebeplerini açıklamaları ekseninde bir nedensel uyumun varlığından söz edilebilir. İşlevsel uyuma bakıldığında ise genel hatları ile cümlelerin birbirini tamamlar nitelikte olduğu görülmekte olup; referansal çerçevede eşcinsellerin ötekileştirilmesi ekseninde “biz” ve “onlar” ayrımı göze çarpmaktadır. Kelime seçimleri açısından üç video irdelendiğinde genel olarak kelimelerin düz anlamları ile kullanıldığı sonucuna ulaşılmakta olup; birinci videoda nefret söylemi ekseninde eşcinsellik örtük ve açık bir biçimde ötekileştirilmektedir. İkinci videoda eşcinsellik toplumsal cinsiyet örüntüleri ekseninde eğlencelik bir nesne konumuna taşınmakta; üçüncü videoda ise dini önkabuller ekseninde sapkınlık olarak nitelendirilmektedir. Retorik çerçevesinde video incelendiğinde üç video içerisinde de herhangi bir görsel efektte yer verilmemiş; hikayeleştirme gibi abartı unsurlarından yararlanılmamıştır. Yorum kısmında yer alan iletilere baktığımızda ise ilk iki videoda nefret söyleminin üretimi kapsamında olumsuz yorumların sayısının oldukça fazla olduğu ve küfür, hakaret, alay gibi örtük ve açık ayrımcı ifadeler içerdiği görülmektedir. Üçüncü video ise dini temelli olduğu için küfür ve hakaret içeren yorumlar içermemektedir; sadece Mustafa Karataş’ın dini bilgisine yönelik eleştiri içermektedir.

Bu bağlamda incelenen videoların şematik yapı içerisinde olumsuz olarak sunulduğuna yönelik olarak geliştirilen araştırmanın birincil hipotezi dil, sonuçlar, ardalın ve bağlam bilgisi kategorileri ekseninde üç video çerçevesinde büyük ölçüde doğrulanmıştır. İncelenen videoların kelime seçimlerinin eşcinsellere yönelik açık ve örtük bir biçimde kodlanan ayrımcı ifadeler içerdiğine yönelik olarak geliştirilen araştırmanın ikincil hipotezi kelime seçimleri ekseninde irdelendiğinde büyük ölçüde doğrulandığı görülmektedir. Kelime seçimleri açısından birinci ve ikinci video hegomonik erkekliği yüceltip; eşcinselliği olumsuzlamaktadır. Üçüncü video ise dini temeller ekseninde eşcinselliği sapkın olarak nitelendirmektedir. Araştırmanın video altlarında yer alan videoların genel hatları ile olumsuz nitelikte olduğu ve nefret söylemini yeniden ürettiğine yönelik olarak geliştirilen üçüncül hipotezi sayısal açıdan birinci ve ikinci videolarda olumsuz yorumun fazla olması ekseninde doğrulanırken; üçüncül videoda dağılımın bu biçimde gerçekleşmesi kapsamında büyük ölçüde yanlışlanmaktadır.

Bu bağlamda Web 2.0 teknolojisi ile oluşan kullanıcı türevli içerik, etkileşim, eş zamanlılık, hız gibi değişkenler ekseninde yeni medyanın kullanıcılara ciddi olanaklar tanımakla birlikte, ifade özgürlüğü ve nefret söylemi arasındaki sınırı bulanıklaştırdığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Egemen ideoloji ve söylemsel pratikler arasındaki ilişki bazında gündelik dilde cinsel yönelimleri nedeni ile ötekileştirilen eşcinsellere yönelik nefret söylemi video paylaşım ağlarında hem video içerisinde hem de yorumlar kısmında dağılım imkanı elde etmektedir.

## Kaynakça

- Akar, E. (2011). *Sosyal Medya Pazarlaması* (2. Baskı b.). Ankara: Efil Yayınevi.
- Alkan, A. (2005). *Yerel Yönetimler ve Cinsiyet: Kadınları Kentte Görünmez Varlığı*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- American Psychological Association. (n.d.). Homosexuality. American Psychological Association: <http://www.apa.org/about/index.aspx> (Erişim Tarihi: 10.10.2015).
- Bell, A. (2009). *Exploring Web 2.0: Second Generation Interactive Tools -Blogs, Podcasts, Wikis, Networking, Virtual Worlds, and More*. Georgetown: Katy Crossing Press.
- Binark, M. (2007). *Yeni Medya Çalışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları.



Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

- Candansayar, S. (2009). *Bir Ötekileştirme Pratiği Olarak Cinselliğin Tıbbileştirilmesi ve Eşcinsellik. Anti Homofobi Kitabı* (ss. 69-72). Ankara: Kaos GL.
- Constantinides, E. (2009). Social Media/Web 2.0 as Marketing Parameter: an Introduction. *8'th International Congress Marketing Trends*. Paris.
- Constantinides, E., & Fountain, S. J. (2008). Web 2.0: Conceptual Foundations and Marketing Issues. *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice*, 9 (3), 231-244.
- Çomu, T (2012) *Video Paylaşım Ağlarında Nefret Söylemi: Youtube Örneği*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (n.d.). Şu'ara Suresi. Diyanet İşleri Başkanlığı: <http://www.diyaret.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.10.2015).
- Eitzen, D. S., & Zinn, M. B. (2000). *Social Problems*. Boston: Allyn and Bacon.
- Foucault, M. (1998). *Cinselliğin Tarihi*. (H. Tufan, Çev.) İstanbul: Afa Yayıncılık.
- Foulquie, P. (1998). *Varoluşunun Varoluşu*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Gelgeç, A., & Öktem, P. (2008). Media Discourses On Homosexuality And Managing Heterosexism In Turkey . Art, Culture and Public Sefere: Expressive and Instrumental Values in Economic and Sociological Perspectives . Venedik.
- Gunelius, S. (2010). *Blogging All-in-One for Dummies*. New Jersey: Wiley Publishing.
- Harikadis, P., & Hanson, G. (2009).” Social Interaction and co-viewing with Youtube: Blending Mass Communication Reception and Social Connection”. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* , 2, 317-335.
- Hobsbawn, E. (2002). *Milliyetçilik ve Etnisite*. Folklorla Doğru (64).
- Homosexuality. (2011) Stanford Encyclopedia of Philosophy: <http://plato.stanford.edu/entries/homosexuality/> (Erişim Tarihi: 15.10.2015).
- Işık, T. (2008). “Eşcinseller Yasa Yok Diye Sessiz Kalıyor” Radikal: <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=245065&tarih=21/01/2008> (Erişim Tarihi: 12.10.2015).
- İnceoğlu, Y. G., & Çomak, N. E. (2009). *Metin Çözümlemesi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnceoğlu, Y. (2012). *Nefret Söylemi ve Nefret Suçları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnceoğlu, Y., & Çoban, S. (2014). "Öteki"leştirme Sürecinde Medyanın Yeri. In Y. İnceoğlu, & S. Çoban, *Azınlıklar, Ötekiler ve Medya* (ss. 50-98). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kaymak, A. (2010). *Yeni Medyada Nefret Söyleminin Hukuki Boyutu*. T. Çomu içinde, *Yeni Medyada Nefret Söylemi* (s. 253-284). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Kaplan, M. A., ve Haenlein, M., (2010) "Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media" *Business Horizons*, 53, 59-68.
- Kılıç, D. (2011). “Bir Ötekileştirme Pratiği Olarak Basında Eşcinselliğin Sunumu: Hürriyet - Sabah Örneği (2008-2009)”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (1), 143-169.
- Kula, N. (2001). “Gazetelerde Yer Alan Polise Yönelik Haberlerdeki Söylemsel Boyutlar: Gaffar Okan Suikasti Örnek Olayı”. *Polis Bilimleri Dergisi* , 4 (1).
- Mayfield, A. (2008) *What is Social Media?* eBook: [http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What\\_is\\_Social\\_Media\\_iCrossing\\_ebook.pdf](http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf), (Erişim Tarihi: 12.10.2015).
- McCary, J. L. (1967). *Human Sexuality*. New York: D. Von Nostrand Company.
- Nahya, N. (2011). *İmgeler ve Ötekileştirme: Cadılar, Yerliler, Avrupalılar*. Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (1), 27-38.
- Nalçaoğlu, H. (2001). *Medya ve Toplum İlişisini Anlamak Üzere Bir Çerçeve*. Bianet Yerel Medya Eğitim Programı: [http://eski.bianet.org/diger/pdf/01/medya\\_toplum.pdf](http://eski.bianet.org/diger/pdf/01/medya_toplum.pdf) (Erişim Tarihi: 10.10.2015).
- Nişanyan, S. (2002). *Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Onat, F., ve Alikılıç, Ö., (2007) "Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Kurumsal Bloglar" *Journal of Yasar University*, 8(2), 899-927.
- Ramazanoğlu, C. (1998). *Feminizm ve Ezilmenin Çelişkileri*. İstanbul: Pencere Yayıncılık.
- Safko, L., ve Brake, D., (2009). *The Social Media Bible:Tactics, Tools & Strategies For Business Success*, New Jersey: John Wiley and Sons Inc.

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). Yeni medya ortamlarında nefret söylemi: Eşcinsellere yönelik nefret söylemi içeren videoların Youtube üzerinden incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

---

- Sayımer, İ. (2008). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Segal, L. (1992). *Ağır Çekim: Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- TDK. (2014). Eşcinsellik. [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54992ad6a2bbc8.97038005](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54992ad6a2bbc8.97038005) (Erişim Tarihi: 10.10.2015).
- Van Dijk, J. (2006). *The Network Society: Social Aspects of New Media* (Second edition b.). London: Sage Publications.
- Van Dijk, T. (2008). *Discourse and Power: Contributions to Critical Discourse Studies*. Houndsmills: Palgrave Macmillan.
- Van Dijk, T. A. (2010). *Söylem ve İktidar*. A. Çavdar, & A. Yıldırım içinde, *Nefret Suçları ve Nefret Söylemi* (s. 9-44). İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- Weber, A. (2009). *Nefret Söylemi El Kitabı*. Strazburg: Avrupa Konseyi.
- World Health Organization. (2011). Stop Discrimination against Homosexual Men and Women, <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/healthtopics/communicable-diseases/hiv/aids/news/news/2011/6/stop-discrimination-against-homosexual-men-andwomen> (Erişim Tarihi: 10.10.2015).
- Yılmaz, A. K. (1998). *Erkek ve Kadında Eşcinsellik*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yurdugil, Y. (2008). *Medyatik Kimlikler*. Konya: Tablet Yayınevi.
- Yurdugil, Y., & Zinderen, E. İ. (2014). Medyada Cinsiyet Alanları: Marjinal Bir Kimlik Algısı Olarak Eşcinselliğin Tv Haberlerinde Sunumu. <http://iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar/1427/file/YusufYurdugil> (Erişim Tarihi: 10.10.2015).
- Zarella, D. (2010). *The Social Media Marketing Book*. Sebastopol: O'Reilly Media.

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). The hate speech in new media environments: The analysis of videos which include hate speech for gay people. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

---

### Extended abstract in English

The new media environment has a few features like being multimedia, concurrency, interaction supplies freedom of speech to the individuals which the traditional media vehicles could not provide. However, this freedom which is supplied by new media environments created a disadvantaged situation which is formed by the messages that is not known by who is produced and not controlled by an editor. The user generated content in new media environments causes the circulation of hate speech in Internet according to open and implied discriminatory messages. Hate speech covers racist hate, foreigner hostility or religious impatience. Hate speech is legitimizing the prejudice for minority groups, immigrants, gays, womens. The victim of hate speech can be any group which is different from the dominant group. Hate speech has a broad perspective which includes all the speech types that is spreading all hate expression types. As a part of hate speech, obscenity, indignity and teasing can be given as examples. In the traditional media vehicles, all texts are produced and edited by professional journalist or editors. The text which is located in a traditional media vehicle is a part of national or global formal organization. In the written or visual media; there are international publication rules and the traditional media vehicles have to obey these rules as a part of free and right journalism and broadcasting policy. There are government policy and rules which give the authority for interfering the broadcast or text which includes hate speech terms, all over the world.

Sexuality is a basic instinct which all people have natural born. Homosexuality can be defined as the people sexual interest for each other in same sex. The thoughts for homosexuality has been differen in history. Homosexuality is an important subject which is discussed according to religion, culture, politics and science. In the monotheist religions the homosexuality is presented as a sin. In the medical practice, this sexual orientation is defines as a disease for a long time ant tried to be cured with different methots. In the last thirty year that we have passed, the homosexuality has been accepted as sexual choice. In the culture perspective, the society is still ignoring the existence of gay people and othering them in public sphere. All the thoughts are shaped according to language practices. Because of this, any case or fact representation in traditional and new media vehicles are producing discourse and meaning. In the traditional media the social roles are related gender more than biological sex. In the media context, the gender is a part of social behaviour models. The groups which are apart from these gender roles are presented “deviant, “marginal” and “psychotic” people. This discourse style is a common practice in traditional media. As a continuation of this traditional discrimination practice, hate speech creates a new presence area in new media. Because the hate speech and gender discrimination practices have to be covered up in traditional media with hidden messages according to ethical broadcasting and publishing rules.

New Media technologies improved fast with Web 2.0 technologies and changed the classical communication understanding rapidly. In the traditional communication model, the receiver is in a passive position and giving feedback is not possible to the traditional media message. New media has changed the receiver’s position in communication process. The user of new media has been the creator, user and spreader of new media content. The new media also created multimedia content which includes visual, audio, video, photo and changed the nature of data. Youtube ise the most preferred video sharing web sites all over the world. More than on hundred millions of video are watched all over the world by different users in Youtube. Youtube as a media sharing

Dondurucu, Z.B., Uluçay, A.P. (2015). Yeni medya ortamlarında nefret söylemi: Eşcinsellere yönelik nefret söylemi içeren videoların Youtube üzerinden incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 875-902.

---

web site is the first web site which is formed in this area where is loaded and watched millions of video. In this context, the hate speech in the videos which contains discriminative statements is legitimized. The sharing and commenting possibilities is enlarging the facilitation of allocation hate speech in Youtube.

As a new media vehicle Youtube supplies the risks and opportunities in Internet together. The aim of this study is examining discourse analysis practices according to hate speech for homosexual people. In this study the videos which are about homosexuality in Youtube are analysed according to Van Dijk's critical discourse analysis method in 2014. The discourse analysis method which is improved by Van Dijk for examining traditional news is applied to Youtube. As a consequence of this application; the circulation of hate speech is analysed according to open and implied discriminative statements in video sharing sites.